

ONKO SUKUPUOLELLA VÄLIÄ EUROOPAN PARLAMENTISSA?

Suomalaisten europarlamentaarikoiden kokemuksia Euroopan parlamentin poliittisesta toimintakulttuurista, sukupuolten tasa-arvosta ja eurooppalaisella areenalla vaikuttamisesta.

Emilia Peikola
Maisterintutkielma
Politiikan tutkimus
Yhteiskuntatieteiden ja
filosofian laitos
Jyväskylän yliopisto
Kevät 2021

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen	Laitos Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos
Tekijä Emilia Eeva-Stiina Peikola	
Työn nimi Onko sukupuolella väliä Euroopan parlamentissa? Suomalaisten europarlamentaarikoiden kokemuksia Euroopan parlamentin poliittisesta toimintakulttuurista, sukupuolten tasa-arvosta ja eurooppalaisella areenalla vaikuttamisesta.	
Oppiaine Politiikan tutkimus	Työn tyyppi Maisterintutkielma
Aika Kevät 2021	Sivumäärä 55 + 1 liite
Ohjaaja Kia Lindroos	
Tiivistelmä <p>Tämän tutkielman tarkoituksena on selvittää, mitä suomalaiset europarlamentaarikot ajattelevat Euroopan parlamentin poliittisesta toimintakulttuurista, vaikuttamisen keinoista, sukupuolten tasa-arvon tilanteesta sekä sukupuolen merkityksestä europarlamentaarikon työssä. Tutkimuksen aineisto koostuu suomalaisille europarlamentaarikoille syksyllä 2020 ja keväällä 2021 Zoomin välityksellä tehdyistä haastatteluista. Haastatteluihin osallistuivat europarlamentaarikot Henna Virkkunen, Sirpa Pietikäinen, Miapetra Kumpula-Natri, Nils Torvalds, Elsi Katainen, Mauri Pekkarinen, Alviina Alametsä, Heidi Hautala ja Silvia Modig. Tutkimus on toteutettu puolistrukturoidun teemahaastattelun avulla ja aineiston analyysissä on käytetty päämetodina sisällönanalyysia sekä tukena narratiivista tulkintaa.</p> <p>Suomalaisten europarlamentaarikoiden kokemus vaikutusmahdollisuuksista Euroopan parlamentissa on myönteinen. Mepit kokevat pääsääntöisesti voineensa vaikuttaa tärkeinä pitämiinsä asioihin. Vaikuttaminen jakaantuu Euroopan parlamentissa monelle eri tasolle ja haastatteluissa europarlamentaarikot korostivatkin, että vaikuttamisen keinoja on Euroopan parlamentissa lähes yhtä monta kuin on vaikuttajiaakin. Europarlamentaarikoiden erilaiset kulttuuriset taustat ja laaja puoluepoliittinen kirjo vaikuttavat merkittävästi työhön Euroopan parlamentissa. Tutkielman tulokset osoittavat, että sukupuolella on vielä 2020-luvulla merkitystä Euroopan parlamentissa, vaikka suomalaiset mepit eivät pääsääntöisesti koekaan sukupuolen vaikuttavan mepin työhön sen suuremmin. Suomalaisten europarlamentaarikoiden kokemukset vähättelystä, syrjinnästä ja seksuaalisesta häirinnästä viestivät kuitenkin siitä, että sukupuolten tasa-arvon saavuttamiseksi on vielä paljon tehtävää Euroopan parlamentissa. Poliittisten ryhmien välillä on myös valtavasti eroja ja niissä suhtaudutaan esimerkiksi sukupuolten tasa-arvoon liittyviin asioihin hyvin eri tavalla. Vasemmistoryhmät suhtautuvat perinteisen jaottelun mukaan myös Euroopan parlamentissa oikeistoryhmiä myönteisemmin sukupuolten tasa-arvoon.</p>	
Asiasanat Euroopan parlamentti, sukupuolten tasa-arvo, europarlamentaarikko, poliittinen toimintakulttuuri, sukupuoli, valta	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopisto	
Muita tietoja	

KUVIOT

KUVIO 1	Koodien avulla muodostetut teemat.....8
---------	---

TAULUKOT

TAULUKKO 1	Suomalaiset mepit Euroopan parlamentin puoluekartalla.....35
------------	--

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
1.1	TUTKIMUKSEN TAUSTA	1
1.2	TUTKIMUSONGELMA	2
1.3	TUTKIMUSMENETELMÄ	3
1.3.1	<i>Teemahaastattelut</i>	4
1.3.2	<i>Analyysin metodina aineistolähtöinen sisällönanalyysi</i>	5
1.3.3	<i>Sisällönanalyysin tukena narratiivinen tulkinta</i>	5
1.3.4	<i>Aineiston analyysi</i>	6
1.3.5	<i>Narratiivinen tulkinta sisällönanalyysin tukena</i>	8
1.4	AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET	10
2	TOIMIKENTTÄNÄ EUROOPAN UNIONI	11
2.1	EUROOPAN PARLAMENTTI	11
3	YHDEKSÄN ERILAISTA TARINAA	12
3.1	HAASTATELTAVIEN TAUSTAT	12
3.2	KOULUTUS JA KIELITAITO	17
4	EUROOPAN PARLAMENTTI POLIITTISENA INSTITUUTIONA SEKÄ TYÖPAIKKANA	20
4.1	JULKISUUDESSA KESKITYTÄÄN ITSE ASIAAN ELI POLITIIKKAAN	21
5	VAIKUTTAMINEN JA VALTA EUROOPAN PARLAMENTISSA	23
5.1	LOBBAAMINEN JA VERKOSTOITUMINEN TÄRKEÄSSÄ OSASSA MEPIN TYÖTÄ	27
5.2	VALIOKUNNAT JA SUKUPUOLTEN TASA-ARVO	29
6	EUROOPAN PARLAMENTIN POLIITTINEN TOIMINTAKULTTUURI VERRATTUNA SUOMEN EDUSKUNNAN POLIITTISEEN TOIMINTAKULTTUURIIN	31
6.1	POLIITTISET RYHMÄT	34
7	SUKUPUOLI JA EUROOPAN PARLAMENTTI	38
7.1	SEKSUAALINEN HÄIRINTÄ JA VÄHÄTTELY	39
8	JOHTOPÄÄTÖKSET	45
	LÄHTEET	50
	HAASTATTELUT	50
	KIRJALLISUUS	50
	VERKKOLÄHTEET	53
	LIITTEET	56

1 JOHDANTO

1.1 Tutkimuksen tausta

Suomen taival Euroopan unionissa alkoi vuonna 1995, kun se liittyi unionin jäseneksi yhdessä Itävallan ja Ruotsin kanssa. Vuonna 2020 Suomi siis juhli EU-jäsenyyden 25-vuotispäivää. Monille suomalaisille Suomen EU-jäsenyys on tänä päivänä lähes itsestäänselvyys, sillä useat meistä ovat tottuneet elämään osana eurooppalaista yhteisöä. 25 vuotta sitten tilanne oli kuitenkin toinen, kun edessä oli hyppy tuntemattomaan.

Euroopan unionin eri toimielimissä työskentelee reilu tuhat suomalaista (Valtioneuvoston kanslia, 2021), joista näkyvimmin esillä ovat komissaarin lisäksi mepit (Member of the European Parliament). Vuonna 2019 pidetyissä europarlamenttivaaleissa Suomelle valittiin 13 edustajaa. Europarlamentaarikoiden ryhmä koostui vaalien jälkeen seitsemästä naisesta ja kuudesta miehestä. Suomalaisten europarlamentaarikkojen tiimi täydentyi vielä yhdellä naispuolisella edustajalla Iso-Britannian eron vahvistuttua vuoden 2020 alussa. Suomi ja Ruotsi ovat tällä hetkellä ainoat maat, joiden edustuksessa Euroopan parlamentissa on enemmän naismeppejä kuin miesmeppejä. Euroopan parlamentin 27 jäsenmaasta viidellä (Liettua, Bulgaria, Slovakia, Romania ja Kypros) on vähemmän kuin yksi kolmasosa naisia europarlamentaarikoiden joukossa. Kypros on ainoa maa, jonka europarlamenttiryhmässä ei ole ollenkaan naisia. Euroopan parlamentissa naisten osuus on tällä hetkellä 41 prosenttia. (EIGE, 2019, 8.)

Vuoden 2019 lopulla Euroopan komission johtoon nousi nainen ensimmäistä kertaa koko Euroopan unionin historiassa. Uuden puheenjohtajan myötä komissaarien asetelma muuttui myös entistä tasa-arvoisemmaksi, kun edustajiksi valittiin 12 naista ja 15 miestä. Euroopan unionin toimielimistä epätasa-arvoisin asetelma on Eurooppa-neuvostossa, jonka kokoonpano muodostuu jäsenmaiden päämiehistä, joiden joukossa on tällä hetkellä ainoastaan viisi naista mukaan lukien Euroopan komission puheenjohtaja Ursula von der Leyen. Tasa-arvotyön tekeminen Euroopan unionissa on haasteellista, sillä jokaisella unionin jäsenmaalla on erilaiset lähtökohdat ja erilainen toimintakulttuuri sukupuolten tasa-arvon suhteen. Pohjoismaat ovat aina toimineet edelläkävijöinä tasa-arvoon liittyvissä asioissa ja sukupuolten tasa-arvoa on pidetty erottamattomana osana pohjoismaista hyvinvointivaltiomallia (Julkunen, 2010, 12). Työ sukupuolten tasa-arvon eteen on kuitenkin vielä kesken kaikkialla Euroopassa ja myös Pohjoismaat kamppailevat teemaan liittyvien haasteiden kanssa. Anna Elomäki ja Johanna Kantola (2020, 42) huomauttavat, että: "EU-tasolla tasa-arvopolitiikan suunnanmuutokset eivät ole pelkästään yksisuuntaisia. Heikentymisen ja purkamisen ajanjaksoa näyttää seuraavan käänne parempaan." Nähdäkseni tällä käännteellä parempaan viitataan

ainakin osittain komission uuteen puheenjohtajaan ja hänen sitoutumiseensa tasa-arvon edistämiseksi.

Pro gradu -työni käsittelee suomalaisten europarlamentaarikoiden kokemuksia Euroopan parlamentin poliittisesta toimintakulttuurista, vaikuttamisen keinoista sekä sukupuolen merkityksestä europarlamentaarikkona toimimiseen. Tarkastelen erityisesti naisten vaikutusmahdollisuuksia Euroopan parlamentissa. Haluan selvittää, miten suomalaiset naiseuroparlamentaarikot ovat sopeutuneet eurooppalaisille poliittisille kentille ja vaikuttaako sukupuoli vielä 2020-luvulla europarlamentaarikoiden työhön. Tutkin sukupuolten tasa-arvon näkökulmasta poliittista toimintakulttuuria ja vaikuttamista. Keskityn suomalaisiin europarlamentaarikoihin, jotka ovat suhteellisen pieni ryhmä Euroopan unionissa. Gradussa tehtyjen päätelmien ei siis voida katsoa koskevan yleisesti kaikkia työntekijöitä tai edes meppejä omana ryhmänään Euroopan parlamentissa.

Graduni inspiraation lähteenä toimii Nina Olin ja Milla Vaiston vuonna 1998 julkaistu gradu "Suomalainen nainen eurooppalaisella areenalla - Näkökulmia Euroopan parlamentin poliittiseen kulttuuriin". Vuoden 1998 gradu toimii vertailevana lähtökohtana omalle gradulleni. Koen tärkeänä ja mielenkiintoisena tutkia naisten asemaa eurooppalaisilla vaikutuskentillä reilut parikymmentä vuotta myöhemmin. Tässä yhteydessä on oleellista tarkastella sitä, miten sukupuolten tasa-arvo on kehittynyt Euroopan unionissa ja onko Euroopan parlamentista tullut tasa-arvoisempi paikka työskennellä suomalaisedustajien näkökulmasta katsottuna.

Sukupuolen käsite on keskeisessä osassa tätä gradua, ja sen vuoksi määrittelen sukupuolen käsitteen lyhyesti heti johdannossa. Sukupuoli voidaan ymmärtää kulttuurisena sekä sosiaalisena ilmiönä tai perinteisesti kehoon liittyvinä piirteinä. Sukupuoli ei ole sidottu aikaan tai paikkaan, vaan se muuttuu samalla kuin ihmisten käsitykset siitä muuttuvat. Muodostamme jatkuvasti käsityksiä eri sukupuolista ja ympärillä olevat ihmiset muokkaavat toiminnallaan näitä käsityksiä. (Rossi, 2019, 21–23.) Elämme osittain tapojen vankeina ja tuotamme sukupuolta opittujen normien valossa. Meillä on selvät käsitykset siitä, millainen toiminta kuuluu ja on hyväksyttävää eri sukupuolille. Opitut tavat tehdä asioita ja ajatella määrittelevät pitkälti toimintaamme ja tapaamme kohdata eri sukupuolten edustajia. Avaan sukupuolen käsitettä sekä tapoja ymmärtää ja tulkita sukupuolta vielä tarkemmin gradun edetessä.

1.2 Tutkimusongelma

Suomi on kuulunut Euroopan unioniin jo 25 vuoden ajan, joten eurooppalainen kenttä ei ole meille enää niin vieras kuin mitä se oli vuosituhannen vaihteessa. Eurovaalit on pidetty Suomessa yhteensä kuusi kertaa, ensimmäisen kerran vuonna 1996 ja viimeksi 2019. Useat Suomea tällä vaalikaudella edustavat

europarlamentaarikot ovat olleet Euroopan parlamentin jäseninä jo useamman kauden ajan, joten he ovat päässeet näkemään, miten parlamentin poliittinen toimintakulttuuri ja suhtautuminen tiettyihin teemoihin on muuttunut. Kaikilla suomalaisilla europarlamentaarikoilla on kokemusta kuntapolitiikasta tai kansanedustajana olemisesta. He pystyvät siis vertaamaan Euroopan parlamentin toimintaa kotimaisiin politiikan areenoihin. Monet suomalaiset europarlamentaarikot, kuten varmasti lähes kaikki parlamentissa toimivat poliitikot vertaavat toimintaa Euroopan parlamentissa oman kotimaansa poliittiseen toimintakulttuuriin.

Pro gradussani olen halunnut selvittää, mitä suomalaiset europarlamentaarikot ajattelevat Euroopan parlamentin poliittisesta toimintakulttuurista, vaikuttamisesta ja sukupuolten tasa-arvon tilanteesta Euroopan parlamentissa. Onko Euroopan parlamentin poliittinen kulttuuri vielä 2020-luvullakin niin maskuliininen kuin mitä se oli 2000-luvun vaihteessa? Pystyykö suomalainen europarlamentaarikko omasta mielestään vaikuttamaan Euroopan parlamentin toimintaan ja sen tekemiin päätöksiin sukupuolestaan riippumatta? Onko sukupuolella väliä?

1.3 Tutkimusmenetelmä

Tutkimus on toteutettu puolistrukturoidun temahaastattelun avulla, sillä se tarjosi hyvät lähtökohdat ja sen avulla minun oli mahdollista rakentaa haastattelurungosta sellainen, ettei se liikaa ohjaa haastateltavia, mutta tarjoaa silti raamit, joita on helppo seurata. Haastateltavia europarlamentaarikoita on yhteensä yhdeksän ja he edustavat molempia sukupuolia. Haastateltavista europarlamentaarikoista naisia on seitsemän ja miehiä kaksi. Aineiston analyysissä päämetodina on sisällönanalyysi ja sen tukena toimii narratiivinen tulkinta.

Varsinainen kirjoittamistyö pro gradun parissa alkoi omalta osaltani suhteellisen myöhään, koska haastatteluiden sopimisessa ja tekemisessä meni oma aikansa. Lähestyin sähköpostitse kauden 2019–2024 suomalaisia europarlamentaarikoita ensimmäisen kerran syyskuun 2020 lopulla ja sain silloin vastauksen suurimmalta osalta mepeistä. Pari viikkoa myöhemmin lähetin uuden viestin niiden europarlamentaarikoiden avustajille, joilta en ollut vielä saanut vastausta. Lopulta sain vastauksen lähes kaikilta suomalaisilta mepeiltä muutamaa lukuun ottamatta. Osa joutui kieltäytymään haastattelusta kiireisen aikataulun vuoksi. Haastattelut toteutettiin pääosin loka- marraskuussa 2020. Ainoastaan Sirpa Pietikäisen haastattelu sijoittui vuoden 2021 tammikuulle. Haastattelut toteutettiin Zoomissa perinteisten face-to-face-haastatteluiden sijaan vallitsevan koronatilanteen takia. Haastattelut kestivät noin 15 minuutista 45 minuuttiin riippuen pitkälti haastateltavien aikatauluista. Haastatteluita tehdessäni kysyin aina aluksi mepeiltä luvan haastattelun nauhoittamiseen, koska taltioidut haastattelut helpottivat huomattavasti muistiinpanojen tekemistä ja vastausten läpikäymistä. Lähetin

graduni mepeille luettavaksi ennen sen jättämistä tarkistukseen, jotta heillä oli mahdollisuus tarkistaa kohdat, joissa heidät mainitaan.

1.3.1 Teemahaastattelut

Haastattelin gradua varten yhdeksää suomalaista europarlamentaarikkoa, jotka toimivat nykyisellä vaalikaudella 2019–2024 Euroopan parlamentissa. Haastattelut toteutettiin Zoomin välityksellä loka-joulukuussa 2020 sekä tammikuussa 2021. Haastattelu on aineistonkeruumenetelmistä yksi työläimmistä, koska siinä haastattelija ja haastateltavat ovat jatkuvassa vuorovaikutuksessa ja haastattelijan läsnäolo sekä kysymyksenasettelut vaikuttavat vastauksiin, jotka haastateltava antaa. Haastattelua ei voida kuitenkaan pitää ainoastaan kahden henkilön välisenä vuorovaikutuksena, koska lopulta haastatteluista saatu tieto välitetään eteenpäin kolmannelle osapuolelle, joka tekee asiasta vielä omat tulkintansa. ”Haastattelu asettaa haastattelijan usein välittäjäksi, jonka tehtävänä on viedä kertomusta ja sen asiaa eteenpäin.” (Hyvärinen & Löyttyniemi, 2005, 203) Matti Hyvärinen on myöhemmin teoksissaan puhunut myös haastateltavien oman äänen löytämisestä ja siitä, miten vuorovaikutustilanne vaikuttaa myös siihen. Hyvärisen mukaan on hyvä muistaa, että jokaisen oma ääni on aina jollain tavalla riippuvainen muista ihmisistä, koska kertomus tuotetaan ja kerrotaan aina jossain tiettyssä tilanteessa ja tiettyjen ihmisten ympäröimänä. (Hyvärinen, 2017, 159.)

Haastattelu tarjoaa haastattelijalle mahdollisuuden nähdä kuvan haastateltavan elämästä ja hänen ajatuksistaan. Toki kuva ei haastattelussa näyntyä aina kovinkaan ehjänä kokonaisuutena, vaan haastateltava tarjoaa enemminkin paloja tästä kuvasta. Tärkeää on muistaa, että haastattelun tarkoituksena on aina kerätä tietoa ennalta valitusta aiheesta, joten myös kuvan palaset ovat tärkeässä osassa. Gradussa käyttämäni teemahaastattelu on yksi tutkimushaastattelun laji. Teemahaastattelun ideana on, että tutkija määrittelee haastattelulle keskeiset teemat, mutta ei kuitenkaan lyö lukkoon kaikkia haastateltavalle esitettäviä kysymyksiä (Hyvärinen, 2017b, 19). Teemahaastattelu sopii hyvin sellaisten haastatteluiden muodoksi, joissa halutaan keskittyä tiettyihin ennalta valittuihin teemoihin. Haastatteluille asetettujen teemojen tulisi olla niin väljiä, että jokaisen haastateltavan käsitys ja kokemus käsiteltävästä ilmiöstä mahtuu valitun teeman sisälle.

Omassa gradussani tutkimuskysymykseen pyritään vastaamaan neljän ennalta valitun teeman avulla. Teemoja ovat: 1) taustatiedot, 2) Euroopan parlamentin poliittinen toimintakulttuuri, 3) vaikuttaminen sekä 4) sukupuolen merkitys europarlamentaarikon työhön. Kaikkia ennalta valittuja teemoja tarkastellaan sukupuolten tasa-arvon näkökulmasta. Käytin teemahaastatteluissa lopulta suhteellisen tarkkoja kysymyksiä, sillä jo ensimmäisten haastatteluiden aikana koin, että minulla on hyvä olla muutamia kysymyksiä, jotka johdattelevat haastateltavan sisälle kuhunkin teemaan. Etukäteen muotoiltujen kysymysten lisäksi

haastateltavilla oli mahdollisuus kertoa vapaasti kokemuksistaan ja ajatuksistaan kustakin neljästä teemasta. Haastateltavat kertoivat kokemuksiaan yllättävän avoimesti, mikä oli minulle positiivinen yllätys.

Haastatteluiden tekemisessä haastavinta oli muodostaa kysymykset niin, etteivät ne ohjaa haastateltavia liikaa. Päädyin haastatteluiden tekemiseen niin lyhyellä varoitusaajalla, etten ehtinyt tehdä koehaastatteluja, mikä tarkoitti lopulta sitä, että jouduin muokkaamaan kysymyksiä haastatteluiden edetessä. Haastateltavat antoivat minulle myös vinkkejä mahdollisista teemoista, joihin minun olisi hyvä tutkimuskysymyksen kannalta keskittyä. Pysin luomaan haastattelutilanteesta ja teemojen sisällä olevista kysymyksistä sellaiset, että haastateltavan ”oma ääni” kuuluisi mahdollisimman hyvin, ilman, että se muokkautuisi liikaa määrittelemieni teemojen mukaisesti. Haastattelun lähtökohtana on kuitenkin kiinnostus haastateltavien tarinoista, joten haastateltavan vähäistäkin ”omaa ääntä” on vaalittava mahdollisimman hyvin. Haastattelut sopivat mielestäni erittäin hyvin kartoittamaan suomalaisten europarlamentaarikoiden kokemuksia edellä mainituista teemoista. Väitänkin, että teemahaastatteluiden avulla pääsin paljon lähemmäs haastateltavien kokemuksia kuin mitä olisin esimerkiksi lomakehaastattelun avulla päässyt. Tokikaan vastauksia ei voi yleistää koskemaan kaikki europarlamentaarikoita, koska haastateltavien joukko oli suhteellisen pieni ja keskittyi ainoastaan suomalaisiin europarlamentaarikoihin.

1.3.2 Analyysin metodina aineistolähtöinen sisällönanalyysi

Sisällönanalyysi on menetelmä, jonka avulla tutkittavasta ilmiöstä pyritään saamaan mahdollisimman tiivistetty ja yleisessä muodossa oleva kuva. Sisällönanalyysi on tekstianalyysia ja menetelmän avulla voidaan analysoida esimerkiksi artikkeleita, kirjeitä, haastatteluja tai raportteja. (Tuomi & Sarajarvi, 2018, 87.) Sisällönanalyysin avulla voidaan pyrkiä hahmottamaan ja ymmärtämään niin sanottuja näkymättömiä asioita, kuten vaikka ihmisten ajatuksia. Sisällönanalyysi voidaan jakaa teorialähtöiseen, teoriaohjaavaan tai aineistolähtöiseen sisällönanalyysiin. Sisällönanalyysissa keskiössä ovat erittelemine, jäsentäminen ja tarkasteleminen. Teemoittelu koodien avulla luo pohjan analyysille ja tämän myötä aineisto on helpompi jakaa ylä- ja alaluokkiin. (Tuomi & Sarajarvi, 2018, 95.) Sisällönanalyysia toteuttaessa on tärkeää muistaa, ettei sisällönanalyysi itsessään anna valmiita vastauksia tutkimuskysymykseen, vaan se ennemminkin järjestää aineiston helpommin tulkittavaan muotoon. Sisällönanalyysia tehdessä on tärkeää pyrkiä ymmärtämään käsiteltäviä ilmiöitä haastateltavien näkökulmasta.

1.3.3 Sisällönanalyysin tukena narratiivinen tulkinta

Narratiivinen tulkinta tarjoaa minulle mahdollisuuden analysoida aineistoa hieman erilaisesta näkökulmasta. Seuraavaksi esittelen, mikä on narratiivinen tulkinta ja miten sitä voidaan hyödyntää tutkimuksen analyysissä. Narratiivisesta

tutkimuksesta käytetään joskus myös nimeä kerronnallinen tutkimus. Hannu L. T. Heikkisen (2018, 146) mukaan ”kerronnallinen tutkimus tarkoittaa lyhyesti tutkimusta, joka kohdistaa huomionsa kertomuksiin ja kertomiseen tiedon välittäjänä ja rakentajana”. Narratiivisessa tutkimuksessa on keskeistä ymmärtää tarinan ja kertomuksen välinen ero. Tarinaksi voidaan kutsua sellaisia mielessä olevia merkitysrakenteita, jotka ovat muodostuneet esimerkiksi elokuvien, teatteriesitysten tai iltasatujen kautta. Tarina syntyy siis erilaisten tapahtumien tulkinnasta ja kun me esitämme tarinaa, syntyy siitä kertomus. (Hänninen, 2018, 162.) Tarinalle keskeisiä ovat ajassa etenevät tapahtumakulut, olivat ne sitten näkyviä tai näkymättömiä. Juoni taas yhdistää tarinalle olennaiset kohdat; alun, keskikohdan ja lopun. (Hänninen, 2018, 163.) Hyvärinen ja Löyttyniemi (2005, 190) huomauttavat kuitenkin teoksessaan, että useat elokuvat ja romaanit päättyvät siten, että tarinan loppu jää avoimeksi. Se, ettei tiedetä, miten tarina loppuu, luo jännitystä ja tekee kertomuksesta vielä vaikuttavamman. Juonen myötä yksittäisistä tapahtumista tulee tarina. Kertomuksen avulla pyritään saamaan tarinan vastaanottajat eläytymään tapahtumiin ja niihin liittyviin tunteisiin (Hänninen, 2018, 164). Kerronnan tapoja on monia ja mielessä onkin hyvä pitää, ettei kerronnan tyyli välttämättä kuvaa suoraa tapahtumien laatua. On mahdollista, että surullisista tapahtumista kerrotaan humoristisella tyyllillä ja niin edelleen. (Hänninen, 2018, 165.) Hyvärisen ja Löyttynimen (2005, 189) mukaan ”Kertomus välittää sanatonta tietoa ja jaettuja oletuksia kulttuurista olettamalla asioita tunnetuiksi.” Tämä määritelmä tarjoaa todella mielenkiintoisen näkökulman tutkimukselleni, koska juuri jaetut oletukset ovat isossa osassa, kun pohditaan esimerkiksi poliittista toimintakulttuuria tasa-arvon näkökulmasta.

Narratiivista aineistoa saadaan hyvin kerättyä haastattelun avulla, kunhan haastateltavalle annetaan mahdollisuus kertoa suhteellisen vapaasti tarina, haastattelijan hänelle asettamasta teemasta. Haastattelija voi esittää lisäkysymyksiä, jotka ovat nousseet esille haastateltavan kertomasta tarinasta tai ovat muuten relevantteja tutkimusongelman näkökulmasta. (Hänninen, 2018, 165.) Kertomus voi olla koko elämän kattava elämäkerta tai vaihtoehtoisesti joku pieni kertomus lähimenneisyyden kokemuksista. Haastattelijalle tärkeitä ovat kertomuksessa olevat kuvaukset muutoksista, eivätkä niinkään kertomuksille ennalta määrättyjen rakenne- ja muotovaatimusten toteutuminen. (Hyvärinen & Löyttyniemi, 2005, 191.) Aineiston ei itsessään tarvitse sisältää alku-keskikohta-loppu- tyylistä kertomusta, vaan tarinalliset tulkinnat voidaan löytää myös yksittäisistä pikkutarinoista kertomuksen sisältä (Hänninen, 2018, 167).

1.3.4 Aineiston analyysi

Ensin on hyvä aloittaa haastatteluiden litteroinnista eli puhtaaksi kirjoittamisesta. Poliittikan tutkimuksessa ei ole kuulemani mukaan välttämätöntä litteroida koko haastattelua, mutta sen voi kuitenkin halutessaan tehdä. Itse päätin litteroida

haastattelut lähes kokonaan, koska minun on helpompi hahmottaa aineisto kirjallisessa muodossa. Litteroinnin yhteydessä pelkistin aineistoa siten, että jätin aineistosta pois sellaiset kohdat, jotka eivät liittyneet millään tavalla tutkimuskysymykseen ja olivat siten epärelevanttia tietoa. Kirjallisessa muodossa oleva aineisto mahdollistaa puhuttua aineistoa paremmin myös merkintöjen tekemisen itse aineistoon. Olen visuaalinen ihminen ja erityisesti värit ja muodot tekstissä auttavat minua hahmottamaan ja sisäistämään asioita paremmin.

Litteroinnin jälkeen vuorossa on teemoittelu eli pyrin löytämään keskeisiä aiheita, jotka yhdistävät ja erottavat haastatteluja. Teemoittelussa keskeisessä osassa on aineiston koodaaminen, joka tarkoittaa aineiston purkamista osiin. Analyysissä hyödynnettävät koodit voivat syntyä aineiston tai teorian pohjalta (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006, 7.2.2). Pyrin muodostamaan koodit pääsääntöisesti aineistolähtöisesti. Aineistolähtöisyyden lisäksi osa koodeista muodostui tutkimussuunnitelmasta ja teemahaastattelurungosta, jotka olin koostanut teorian pohjalta. Aineistosta löytyi useita koodeja ja vallitsevia aihealueita olivat tutkimuskysymyksen mukaisesti muun muassa *sukupuoli* ja *tasa-arvo*. Esimerkkejä aineistosta muodostuneista koodeista ovat lisäksi "*vaikutusvalta*", "*asiantuntemus*" ja "*suunnitelmallisuus*". Listasin kaikki muodostuneet koodit ylös listaan, jossa ensimmäisenä oli eniten mainintoja saanut koodi ja viimeisenä vähiten saanut. Yleisimmät koodit, jotka esiintyivät gradun aineistossa olivat: "*vaikutusvalta*", "*kulttuuri*", "*perinteet*" ja "*ulkonäkö*". Vaikutusvalta esiintyi haastateltavien vastauksissa monilla eri tutkimuksen osa-alueilla. Kulttuuri mainittiin yhdessä teemahaastattelurungossa olleessa kysymyksessä, mutta haastateltavat nostivat kulttuurin merkityksen esille myös useassa muussa kohdassa. Kulttuurin merkitys korostui varsinkin puhuttaessa erilaisista käyttäytymismalleista tai suhtautumisesta erilaisiin teemoihin. Perinteillä on tutkimuksessani keskeinen asema, koska monet ajatukset ja kertomukset pohjautuvat juuri perinteisiin ja totuttuihin tapoihin toimia. Ulkonäkö nousi esille puhuttaessa julkisuudesta ja median roolista. Haastateltavat mainitsivat ulkonäön myös kohdissa, joissa pohdittiin eri sukupuolille asetettuja odotuksia ja sitä, miltä eri sukupuolten edustajien tulee näyttää, jotta he täyttävät heidän edustamalleen sukupuolelle asetetut odotukset.

Koodauksen jälkeen siirryin tekemään varsinaista teemoittelua, josta mainitsin jo edellisen kappaleen alussa. Teemoittelussa pyritään etsimään litteroidusta aineistosta asioita, jotka yhdistävät tai erottavat yksittäisiä haastatteluja toisistaan. Teemoittelu sopii hyvin teemahaastattelun analysointiin, koska haastatteluille on jo etukäteen annettu tietyt teemat, joiden tarkoitus on ohjailla vuorovaikutustilannetta. Saaranen-Kauppinen & Puusniekka (2006, 7.3.4) huomauttavat, että aineistosta voi löytyä uusia teemoja, joita haastattelija ei ole osannut etukäteen ottaa huomioon haastattelua tehdessä. Tärkeää teemoittelua tehdessä on muistaa, mitä aineistosta on lähdetty hakemaan, eli mitkä ovat tutkimuskysymykset ja mitä halutaan tietää. Onnistunut teemoittelu tuottaa tutkimuskysymyksen kannalta uutta tietoa, jota on

analyysin loppuvaiheissa helppo suhteuttaa teoriaan ja aiheeseen liittyvään kirjallisuuteen.

Aineistosta poimitut koodit helpottavat teemoittelun tekemistä ja tukevat analyysin tekemistä. Koodien avulla muodostin kolme teemaa, jotka on merkitty alla olevaan kaavioon.

KUVIO 1 Koodien avulla muodostetut teemat

Teemojen muodostamisen jälkeen kävin haastatteluita vielä tarkemmin läpi ja tarkistin, että teemat sopivat lähes kaikkiin haastatteluihin ja teemojen alle pystyy poimimaan erilaisia kohtia haastatteluista. Meppien henkilökohtaiset kokemukset ja sukupuoli toimivat yläkategoriana ja niiden kautta tarkastellaan poliittisen toimintakulttuurin merkitystä ja Euroopan parlamentin asemaa instituutiona sekä työpaikkana. Analyysille on nyt luotu pohja ja aineistoa on pelkistetty muotoon, josta sitä on helppo alkaa tulkita ja teemoihin pystyy syventymään paremmin.

1.3.5 Narratiivinen tulkinta sisällönanalyysin tukena

Sisällönanalyysi luo pohjan analyysille ja tehtyäni sisällönanalyysin tarkastelen aineistoa narratiivisesta näkökulmasta. Kerronnallisen analyysin, kuten myös sisällönanalyysin alkuvaiheissa on tärkeää pelkistää aineisto eli karsia siitä kaikki ylimääräinen pois. Tärkeää on jättää ne tapahtumat, jotka vievät tapahtumakulkuja eteenpäin. Oman aineistoni kohdalla pelkistäminen on suoritettu osana sisällönanalyysia. Hännisen mukaan narratiivitutkimuksessa ollaan nykyisin erityisen kiinnostuneita niistä kielellisistä piirteistä, jotka esiintyvät kerronnassa. Kerronnassa esiintyvät toistot tai puheen takkuaminen viestittävät tutkijalle, että kokemus, josta haastateltava kertoo, on haastateltavalle mahdollisesti tärkeä. (Hänninen, 2018, 170–171.) Analyysi voidaan toteuttaa monella tapaa, kuten tarkastelemalla kertomuksen juonta ja siihen liittyviä juonityyppejä, tai vaihtoehtoisesti voidaan tehdä aktanttianalyysi eli tarkastellaan tarinan juonta

kannattelevia voimia, kuten henkilöitä. (Hänninen, 2018, 172–174.) Kaikista aineistoista ei ole mahdollista löytää selkeitä juonityyppejä tai juonta kannattelevia voimia, mutta se ei estä narratiivisen analyysin tekemistä. Haluan selvittää, millaisia kerronnallisia esityksiä haastattelut sisältävät. Mielenkiintoista tässä lähestymistavassa on se, että sen avulla nähdään, millaisena haastateltava näyttäytyy suhteessa kertomuksen tapahtumiin ja onko hän toimija, kokija tai kohde, vai siirtyykö hän roolista toiseen kertomuksen edetessä. (Hänninen, 2018, 175.) Tarkoituksena on korostaa tarinoista löytyviä yhteisiä piirteitä, unohtamatta kuitenkaan jokaisesta tarinasta esille nousevia yksilöllisiä näkökulmia, jotka ovat yhtä tärkeitä aineiston tulkinnassa. Omalta osaltani kertomuksen analyysi painottuu pääosin sisältöön varsinaisten kerronnan muotojen tarkastelun sijasta. Narratiivien avulla pyrin ymmärtämään haastateltavien yksilöityjä näkökulmia koskien sukupuolten tasa-arvoa. Olen myös kiinnostunut siitä, millaisia tarinoita haastateltavat kertovat kokemuksistaan.

Kuviossa 1 esitellyt teemat ovat isossa osassa, kun pohdin, millaisia kerronnallisia esityksiä haastattelut sisältävät. Haastateltavien kertomuksiin vaikuttavat hyvin paljolti teemoissakin esille tulleet kulttuurillinen tausta ja Euroopan parlamentin institutionaalinen asema. Nämä ovat teemoja, joita haastateltavat käsittelevät omien kokemustensa pohjalta. Aineistosta on selkeästi havaittavissa ainakin naisen ja miehen tarina, koska haastateltavat ovat sukupuolensa takia erilaisessa asemassa suhteessa haastattelukysymyksiin. Tässä tutkielmassa käsiteltyjen kysymysten osalta huomaisin, miten yksi miespuolinen haastateltava vastasi olevansa huono esimerkkitapaus, koska koki olevansa varsinaisen kipeän kokemuksen osalta väärää sukupuolta. Se mitä kipeällä kokemuksella tarkoitetaan tässä yhteydessä, tarkoittaa tulkintani mukaan sitä, miten naiset sukupuolensa takia useammin kohtaavat vähättelevää tai seksististä käytöstä. Ilmaisun käyttäminen kuvaa jo itsessään hyvin niitä lähtökohtaisia asetelmia, jotka ovat naisten ja miesten välillä, kun puhutaan sukupuolten tasa-arvosta tai sukupuolen merkityksestä kokemuksiin. Lähtökohdat tarinan kertomiselle ovat erilaiset ja se tekee aineiston analyysistä erityisen kiehtovaa. Edellä mainittujen narratiivien lisäksi aineistosta löytyy myös poliitikon narratiivi, mikä ilmenee sillä, että kaikki suomalaiset europarlamentaarikot ovat toimineet aikaisemmin poliitikkoina ja tarkastelevat sen vuoksi asioita vahvemmin poliittisten lasien läpi.

Sisällönanalyysin vaiheita ovat siis litterointi, pelkistäminen, koodien luominen, teemoittelu ja ylä- sekä alaluokkien luominen. Narratiivinen tulkinta tukee hyvin sisällönanalyysin vaiheita, vaikka menetelmät ovatkin keskenään erilaisia ja niiden avulla voi halutessaan analysoida aineistoa hyvinkin eri tavalla. Analyysimenetelmät toimivat apuna aineiston järjestämisessä ja hahmottamisessa. On kuitenkin tärkeää muistaa, että järjestetty aineisto ei ole yhtä kuin tulokset. Analyysin jälkeen alkaa tulkinta ja varsinaisten päätelmien tekeminen. Itse tutustuin graduni aihetta käsitteleviin teorioihin ja taustoitukseen, jotta pääsin tulkinnassa

asteen syvemmälle ja pääsin pohtimaan, mitä analyysin avulla muodostetut teemat ja narratiivit oikeasti merkitsevät tutkimukseni kontekstissa.

1.4 Aikaisemmat tutkimukset

Euroopan unioni ja sen poliittinen toiminta on erittäin suosittu tutkimuskohde. Unionin asiakirjat ja toimielimissä käydyt keskustelut toimivat monessa tutkimuksessa aineistona. Euroopan komission rahoittamat Eurobarometrit ovat suhteellisen usein esillä ja niitä hyödynnetään monissa yhteyksissä. Eurobarometrit ovat haastattelututkimuksia, joiden avulla pyritään kartoittamaan Euroopan kansalaisten mielipiteitä erinäisistä teemoista (tietoarkisto, 2020). Euroopan unionin kansalaisten mielipiteitä ja suhtautumista eri asioihin on tutkittu paljon. Sen sijaan tutkimuksia, joissa käsiteltäisiin Euroopan unionin toimielimissä työskentelevien ihmisten kokemuksia sosiaalisista ja poliittisista teemoista on tehty todella vähän. Satunnaisia julkaisuja on toki tehty muun muassa siitä, miten europarlamentaarikot äänestävät tietyissä asiakysymyksissä. Esimerkiksi suomalainen europarlamentaarikko Heidi Hautala julkaisee sosiaalisessa mediassa "Miten meppi äänesti" -kuvia, joissa esitellään sitä, miten suomalaiset mepit ovat äänestäneet. Hautalan julkaisut ovat aiheuttaneet jonkin verran keskustelua europarlamentaarikoiden kesken, sillä osa kokee kuvien olevan harhaanjohtavia. "Miten meppi äänesti" -kuvat eivät ole tieteellisen tutkimuksen tulos, mutta halusin silti nostaa ne esille korostaakseni sitä, että poliittiset asiakysymykset ja poliitikkojen äänestyskäyttäytyminen nousevat yleensä useammin puheenaiheeksi kuin itse poliitikkojen kokemukset.

Tasa-arvon sekä sukupuolentutkimuksen teemoista ja esimerkiksi naisjohtajuudesta on kuitenkin kirjoitettu jonkin verran ja uskon aiheeseen liittyvän tutkimuksen lisääntyvän huomattavasti tulevina vuosina. Katriina Yypänahon tutki vuonna 2013 julkaistussa pro gradussaan "*Kylkiluun politiikka: naispääministeri ja sukupuolen representaatio suomalaisessa politiikan julkisuudessa*" miten naispäämisteristä puhutaan julkisuudessa ja miten sukupuoli esitetään politiikan kentällä. Osittain samaan teemaan tarttui myös Johanna Mäkelä väitöskirjassaan "*Naiset politiikan huipulla: sukupuolittunut viestintä ja johtajuus*" (2018), jossa hän tutki millaisia henkilökohtaisia kokemuksia naisilla on poliittisesta johtajuudesta ja miten julkisuus lähestyy eri sukupuolia poliittisilla areenoilla.

Molemmat edellä mainitut tutkimukset tarkastelevat naisjohtajuutta viestinnällisestä näkökulmasta korostaen erityisesti median asemaa. Naiseuroparlamentaarikoita käsittelevät teokset rajautuvat pääosin omaelämäkertoihin ja muistelmiin. Omaelämäkertoja ja muistelmia on kirjoitettu naiseuroparlamentaarikoista vuosien varrella muutamia. Pitkän linjan poliitikko Liisan Jaakonsaari on kirjassaan "*Tarkoitus*" kuvaillut elämäänsä europarlamentaarikona ja poliitikkona niin suomalaisilla kuin kansainvälisilläkin areenoilla. Myös pitkän uran

europarlamentissa tehnyt Eija-Riitta Korhola muistelee europarlamentaarikon arkea teoksessaan "*Kuolemaa nopeampi: lähikuva elämästä*" (2019). Yksi harvoista europarlamentaarikoita ja heidän kokemuksiaan käsittelevistä tieteellisistä artikkeleista on Johanna Kantolan ja Valentine Berthetin vuonna 2020 julkaistu artikkeli "*Gender, Violence, and Political Institutions: Struggles over Sexual Harrasment in the European Parliament*", jossa tarkastellaan Euroopan parlamentissa tapahtuvaa seksuaalista häirintää monelta eri tasolta katsottuna.

2 TOIMIKENTTÄNÄ EUROOPAN UNIONI

Euroopan unionin perustaminen liittyy vahvasti toisen maailmansodan jälkeiseen aikaan ja ajatukseen rauhanyhteisön luomisesta. Euroopan hiili- ja teräsyhteisö (EHTY) perustettiin vuonna 1950 Alankomaiden, Saksan, Ranskan, Belgian, Luxemburgin ja Italian yhteistyöllä. Muutamia vuosia myöhemmin 1957 allekirjoitettiin Rooman sopimus, jonka myötä perustettiin Euroopan yhteismarkkinat eli Euroopan talousyhteisö (ETY). Seuraavien vuosikymmenten aikana Euroopan yhteisö laajeni huomattavasti ja vuonna 1992 Euroopan unionin perustamissopimus allekirjoitettiin Maastrichtissa ja se astui voimaan 1993. (Euroopan unioni, 2020.)

Tänä päivänä Euroopan unioni koostuu 27 jäsenmaasta, jotka ovat sitoutuneet ylläpitämään rauhaa. Euroopan unionilla on 7 virallista toimielintä, joille jäsenvaltiot ovat siirtäneet osan toimivaltuuksistaan. Euroopan unionin keskeisimmät toimielimet ovat; Euroopan parlamentti, Euroopan komissio, Euroopan unionin neuvosto, Eurooppa-neuvosto, Euroopan unionin tuomioistuin, Euroopan unionin tilintarkastustuomioistuin sekä Euroopan keskuspankki. Esittelen seuraavassa kappaleessa lyhyesti Euroopan unionin yhden keskeisimmistä toimielimistä eli Euroopan parlamentin, koska se on keskeisessä osassa tutkielmassani.

2.1 Euroopan parlamentti

Euroopan parlamentin tehtävänä on edustaa EU:n kansalaisia. Parlamentti muodostuu europarlamentaarikoista eli mepeistä, jotka valitaan suoralla kansanvaalilla aina viiden vuoden välein. Ensimmäisen kerran eurovaalit pidettiin vuonna 1979, jolloin jäsenmaita oli huomattavasti vähemmän kuin nyt. Kunkin EU-jäsenmaan europarlamentaarikoiden määrä on suhteutettu jäsenmaan väkilukuun. Meppejä jokaisella jäsenmaalla on vähintään kuusi ja enintään yhdeksänkymmentäkuusi. Iso-Britannian erottua Euroopan unionista sen paikat parlamentissa jaettiin muiden jäsenmaiden kesken. Vuonna 2020 Euroopan parlamentissa on yhteensä 705 europarlamentaarikkoa ja määrä tuskin tulee muuttumaan vähään aikaan. Järjestystä Euroopan parlamentin istunnoissa valvoo

puhemies. Puhemiehen tehtävänä on myös johtaa parlamentin työtä sekä toimia parlamentin kasvona maailmalla. (Satuli, 2019, 65–68.)

Parlamentin asema on vahvistunut vuosien kuluessa ja mepit ovat saaneet huomattavasti lisää valtaa. Euroopan parlamentin työnkuvaan kuuluu EU:n lainsäädäntöaloitteista keskusteleminen sekä säädösten hyväksyminen yhdessä Euroopan unionin neuvoston kanssa. EU:n talousarviosta päättäminen on yksi parlamentin keskeisistä tehtävistä. Euroopan parlamentti valvoo myös komission toimintaa ja keskittyy erityisesti valvomaan demokratian toteutumista Euroopan unionissa. Parlamentti on mukana komission muodostamisessa ja europarlamentaarikot haastattelevat kaikki komissaariehdokkaat sekä valitsevat komission puheenjohtajan. Euroopan parlamentilla on myös valta hajottaa komissio, jos se kokee komission toimineen vastoin EU:n arvoja. (Satuli, 2019, 65.) Käsittelen seuraavissa luvuissa haastattelujen kautta hieman tarkemmin Euroopan parlamentin rakenteita ja tapoja toimia.

3 YHDEKSÄN ERILAISTA TARINAA

Pro gradun aineisto koostuu yhdeksän suomalaisen europarlamentaarikon haastatteluista. Europarlamentaarikkojen haastatteluissa apuna käytetty haastattelurunko jakautuu neljään eri osioon; taustatiedot, Euroopan parlamentin poliittinen toimintakulttuuri, vaikuttaminen sekä sukupuolen merkitys Euroopan parlamentissa. Ensimmäisessä osiossa haastateltavia pyydettiin kertomaan perustietoja, kuten ikä, koulutus ja kielitaito. Ensimmäisen osion oli perustietojen lisäksi tarkoitus myös valottaa haastateltavien kulkemaa polkua kohti europarlamentaarikon uraa. Olin kiinnostunut kuulemaan, milloin haastateltavat kiinnostuivat politiikasta ja oliko uran eteneminen kohti eurooppalaista politiikkaa ollut suunniteltua vai tapahtunut ilman sen suurempia suunnitelmia. Haastateltavia pyydettiin myös pohtimaan, millainen merkitys koulutuksella, työkokemuksella ja kielitaidolla on europarlamentaarikon työssä.

3.1 Haastateltavien taustat

Haastateltavia europarlamentaarikoita oli yhdeksän. Naisista haastattelin Miapetra Kumpula-Natria, Henna Virkkusta, Heidi Hautalaa, Sirpa Pietikäistä, Alviina Alametsää, Elsi Kataista ja Silvia Modigia. Naisista ainoastaan Laura Huhtasaari kieltäytyi haastattelukutsusta. Naisedustajien lisäksi haastattelin myös Nils Torvaldsia ja Mauri Pekkarista. Muita miesmeppejä en tavoittanut tai he olivat kiireiden vuoksi estyneet osallistumaan haastatteluun. Halusin haastatella sekä nais-

että miesmeppejä, koska on erittäin mielenkiintoista nähdä vaikuttaako sukupuoli kokemukseen europarlamentaarikon työstä. Esittelen suomalaisten europarlamentaarikoiden taustat ja syyt lähteä mukaan politiikkaan sen vuoksi suhteellisen tarkasti, koska koen, että europarlamentaarikon taustalla on suuri vaikutus siihen, millaisena hän kokee työnsä europarlamentaarikkona. Myös käsitys Euroopan parlamentin poliittisesta toimintakulttuurista pohjautuu usein mepin aikaisempiin kokemuksiin, sillä hän vertaa uusia kokemuksia vanhoihin.

Haastateltavista nuorin oli 28-vuotias ja vanhin 75-vuotias. Suurin osa haastateltavista oli iältään noin 50 ikävuoden paikkeilla. Euroopan parlamentin yleinen keski-ikä kaudella 2019–2024 on 49,5 vuotta (Euroopan parlamentti G, 2019), joten suomalaisten meppien keski-ikä menee hyvin yhteen Euroopan parlamentin keski-ian kanssa. Suomalaiset mepit sijoittuvat muutenkin hyvin lähelle Euroopan parlamentin yleistä ikärakennetta, sillä suomalaistenkin joukossa on nuoria ja vähän vanhempia edustajia. Vuonna 2021 Euroopan parlamentin nuorin meppi on 23-vuotias tanskalainen Kira Marie Peter-Hansen ja vanhin meppi on 84-vuotias Italian entinen pääministeri Silvio Berlusconi.

Pyysin meppejä kertomaan osana taustatiedot-osiota, miten ja milloin he kiinnostuivat politiikasta ja oliko heidän uransa ollut suunniteltu. Suurin osa haastattelemistani mepeistä piti uraa europarlamentaarikkona loogisena jatkumona poliittiselle uralleen, kun taas muutamat kokivat päätyneensä Euroopan parlamenttiin jopa hieman yllättäen. Poliitiikkaan päätyminen oli usein suunniteltua, mutta uran varrella saavutetut positiot eivät niinkään.

Jyväskylässä asuva kokoomusmeppi *Henna Virkkunen* on ollut politiikassa mukana jo yli 25 vuotta. Hän on toiminut Jyväskylän kunnallispolitiikassa useita vuosia ja eduskuntaan hänet valittiin vuonna 2007, jonka jälkeen hän toimi ministerinä kuusi vuotta. Poliitiikkaan Virkkunen sai kipinän EU-jäsenyyteen liittyvästä kyllä EU-kansanliikkeestä vuonna 1994. Virkkunen toteaa meppinä työskentelyn olevan looginen askel paikallisen- sekä valtakunnallisen tason jälkeen. Hänen uransa on ollut omasta mielestään täynnä sattumia, vaikka näin jälkikäteen katsottuna Virkkusen urapolku saattaa näyttää todella suunnitelmalliselta. Henna Virkkunen on naimisissa ja hänellä on yksi lapsi.

Vaasalainen demarimeppi *Miapetra Kumpula-Natri* toimi Euroopan Demarinuorten varapuheenjohtajana vuonna 1995, kun Suomi liittyi Euroopan unioniin. Kumpula-Natrissa tuli ensimmäisen kerran eurovaaliehdokas jo vuonna 1996, hänen ollessaan vain 24-vuotias. Hän osallistui eurovaaleihin ehdokkaana myös 1999, sijoittuen demarien listalla neljänneksi. Kansanedustajaksi Kumpula-Natri valittiin vuonna 2003 ja hän toimi kansanedustajana vuoteen 2014 asti. Reilut kymmenen vuotta kestäneen kansanedustajauran jälkeen hänet valittiin Euroopan parlamenttiin. Kumpula-Natri toteaa, että hänen urallaan palaset ovat loksahdelleet kohdilleen ja

Eurooppatausta on johdattanut hänet siihen positioon, missä hän nyt on. Miapetra Kumpula-Natri on naimisissa ja hänellä on kaksi lasta.

Vihreitä edustava *Alviina Alametsä* toteaa, että hänen uransa on ollut varmasti enemmän sattumanvarainen kuin muilla Suomen mepeillä. Alametsä on toiminut Helsingin kaupunginvaltuutettuna vuodesta 2017 ja ollut ehdolla pari kertaa eduskuntavaaleissa. Euroopan parlamenttiin hän nousi 31.1.2020 Britannian erottua Euroopan unionista. Alametsä sanoo, että pääsy Euroopan parlamenttiin tuli hänelle yllätyksenä, eikä hän osannut odottaa pääsevänsä mepiksi 27 vuoden iässä. Alviina Alametsä elää avoliitossa.

Elsi Katainen on keskustalainen Euroopan parlamentin jäsen. Hän kertoo haaveilleensa salaa kansanedustajan urasta ollessaan parikymppinen. Kataisen ura on edennyt portaittain ja hänellä on kokemusta kunta-, maakunta- ja eduskuntatyöstä. Hän kiinnostui politiikasta enemmän vuosituhannen vaihteessa lähdettyään ehdolle kuntavaaleihin Pielavedellä. Euroopan parlamenttiin Katainen valittiin vuonna 2018. Katainen toteaa, että hänellä oli paloa politiikkaan, mutta hän ei koskaan kuitenkaan ajatellut päätyvänsä suoraan merkittäviin positioihin kansanedustajaksi tai mepiksi. Katainen on naimisissa ja hänellä on kaksi aikuista lasta.

Heidi Hautala on vihreiden europarlamentaarikko, joka on ollut mukana politiikassa jo vuosia. Hän on toiminut Helsingin kaupunginvaltuutettuna, kansanedustajana, ministerinä sekä europarlamentaarikkona. Vuoden 2019 eurovaaleissa Hautala valittiin Euroopan parlamenttiin jo viidettä kertaa. Hän on toiminut Euroopan parlamentin varapuheenjohtajana vuodesta 2017 lähtien. Alun perin Hautalan ei ollut tarkoitus keskittyä politiikkaan, mutta hän päätyi omien sanojensa mukaan 80-luvulla politiikan kentälle, koska hän näki tarpeen luoda alusta ja kanava vihreän politiikan agendalle ja sen esiin tuomiselle. Heidi Hautalalla on yksi aikuinen lapsi.

RKP:n meppi *Nils Torvalds* on ollut kiinnostunut politiikasta jo nuoresta lähtien ja hän osallistui ensimmäiseen poliittiseen kokoukseen ollessaan 14-vuotias. Torvalds on toiminut Helsingissä kaupunginvaltuutettuna ja hän oli ehdolla vuoden 2018 presidentinvaaleissa. Euroopan parlamentissa hän aloitti työt vuonna 2012. Torvalds työskenteli toimittajana ja jäi eläkkeelle Yleisradiosta 2008. Torvalds mainitsee haastattelussa, ettei hänen poliittinen uransa tai ainakaan mepin positioon päätyminen ole ollut kovinkaan suunnitelmallista. Nils Torvalds on naimisissa ja hänellä on viisi aikuista lasta.

Mauri Pekkarinen on keskustalainen europarlamentaarikko Jyväskylästä. Pekkarinen on ollut Jyväskylän kaupunginvaltuutettuna useita vuosia. Hän on toiminut kansanedustajana vuodesta 1979 alkaen vuoteen 2019 asti ja ministerivuosiakin on kertynyt huomattava määrä. Pekkariselle on myönnetty ministerin arvonimi.

Euroopan parlamenttiin hänet valittiin ensimmäiselle kaudelleen vuoden 2019 eurovaaleissa. Pekkarinen mainitsee haastattelussa, että taloudelliset ja yhteiskunnalliset asiat ovat kiinnostaneet häntä lukiosta lähtien. Lukiossa kiinnostusta itse politiikkaa kohtaan ei kuitenkaan vielä ollut, vaan kiinnostus heräsi yliopistossa. Pekkarinen korostaa, ettei pitkistä urasta huolimatta ollut koskaan suunnitellut olevansa jonain päivänä kansanedustaja tai ministeri. Mauri Pekkarinen on naimisissa ja hänellä on neljä aikuista lasta.

Silvia Modig on Vasemmistoliittoa edustava ensimmäisen kauden europarlamentaarikko, joka on toiminut Helsingissä kaupunginvaltuutettuna vuodesta 2008 lähtien sekä kansanedustajana vuodet 2011–2019. Modig toteaa haastattelussa, ettei hänen päätymisensä politiikkaan ollut millään tavalla suunnitelmallista. Modig toimi pitkään kaupunkiaktivistina sekä kansalaisjärjestöissä ennen politiikkaan lähtemistä. Hän kertoo, että ensimmäinen oivallus siitä, että politiikalla on oikeasti merkitystä, tapahtui hänen toimiessaan Oranssi nimisen järjestön puheenjohtajana. Oivallus liittyi vahvasti siihen, että yhteistyö kaupungin kanssa avasi silmät sille, että ympärillä olevaan yhteiskuntaan voi halutessaan vaikuttaa, eikä se ole vain valmis ja annettu kokonaisuus. Tie politiikaksi kävi siis osittain sattuman kautta ja suurimpana kannustimena toimi mahdollisuus vaikuttaa ja tehdä työtä niiden eteen, joiden ääni ei kuulu. Modig toteaa hyvin, että nälkä kasvoi syödessä, kun sai enemmän tehtäviä ja pääsi oppimaan uutta. Silvia Modig on naimisissa.

Sirpa Pietikäinen on kokoomusmeppi Parikkalasta. Hän on toiminut Hämeenlinnan kaupunginvaltuutettuna 1981–1992, kansanedustajana vuodet 1983–2003 ja ministerinä hän ehti myös toimia 90-luvun alkupuolella. Euroopan parlamenttiin Pietikäinen valittiin vuonna 2008. Kiinnostus ja halu vaikuttaa ovat olleet Pietikäisen mukaan suuriin syy siihen, että hän on aikoinaan lähtenyt mukaan politiikkaan. Hän ei koe ajautuneensa vahingossa poliittiselle uralle, mutta toteaa ettei ole kuitenkaan rakentanut tietoisesti tietynlaista urapolkua itselleen. Sirpa Pietikäinen elää avoliitossa.

Politiikan kentällä uran tarkka suunnittelu on todellisuudessa lähes mahdotonta, sillä tilanteet elävät nopealla tahdilla ja loppupeleissä vaaleissa valta on aina kansalla. Silvia Modig tiivistä hyvin tämän ajatuksen toteamalla, että: “politiikassa on paljon asioita, joihin ei itse pysty vaikuttamaan, vaikka miten haluaisi. Aina voi tulla vaaleissa listalle itseään parempia ehdokkaita, joilla on esimerkiksi suhteellisen samanlainen profiili kuin itsellä.” (2020) Voidaan siis todeta, että poliitikko voi suunnitella uransa, mutta sen toteutuminen on usein pitkälti kiinni muiden toiminnasta. Kaikki haastattelemani suomalaiset europarlamentaarikot ovat olleet politiikassa mukana ennen europarlamentaarikon uraa, ja heidän nimensä ovat suomalaista politiikkaa seuranneille suhteellisen tuttuja. Tämä on siinä mielessä harvinaista, koska usein suomalaisten

europarlamentaarikoiden ryhmässä on ollut entuudestaan hieman tuntemattomampia edustajia sekä henkilöitä, jotka eivät ole olleet niin näkyvästi mukana politiikassa.

Poliittisen taustan lisäksi olen halunnut nostaa sukupuolen merkitystä käsittelevässä gradussani esille europarlamentaarikoiden perhetaustat sekä perheen ja työn yhdistämisen, sillä koen näiden teemojen olevan vahvasti myös sukupuolikysymyksiä ja siten vaikuttavan europarlamentaarikoiden kokemukseen sukupuolten tasa-arvosta. Haastattelemistani mepeistä kuudella mepillä on jälkikasvua. Torvaldsin, Hautalan, Kataisen ja Pekkarisen lapset ovat jo aikuisia, kun taas Virkkusen ja Kumpula-Natrin lapset ovat vielä kouluikäisiä. Vuonna 1998 julkaistussa Nina Olin ja Milla Vaiston gradussa *”Suomalainen nainen eurooppalaisella areenalla – näkökulmia Euroopan parlamentin poliittiseen kulttuuriin”* haastateltavista ainoastaan yhdellä (Jörn Donner) oli kouluikäisiä lapsia. Gradussa todettiin, että tutkimusten mukaan europarlamentaarikoilla on harvemmin pieniä lapsia, koska uran ja perheen yhdistäminen koetaan haastavana. Haastateltavista naisista monet totesivat aloittaneensa poliittisen uransa vasta lasten kasvettua, koska poliittisen uran yhdistäminen pienten lasten hoitoon koettiin haastavana. (Olin & Vaisto, 1998, 75.)

1900-luvun puolivälistä lähtien on puhuttu aktiivisesti työn ja perheen yhteensovittamisesta ja siihen liittyvistä haasteista. 2020-luvulla ei ole kuitenkaan enää niin harvinaista, että on vaativa työ sekä perhe ja elämä tasapainossa. Työn ja perheen yhdistämistä ei kyseenalaisteta niin usein ja molemmilla vanhemmilla koetaan olevan oikeus työhön. Työn ja perheen yhteensovittamista voidaan kuitenkin mielestäni yhä pitää sukupuoli- ja tasa-arvokysymyksenä. Kulttuuriset taustat vaikuttavat vahvasti käsityksiin siitä, millaisessa positiossa esimerkiksi naisten tulisi olla. Varsinkin monissa katolisissa maissa kulttuuriin on vahvasti juurtunut ajatus siitä, että naisten paikka on kotona hoitamassa lapsia ja miesten tehtävänä on ensisijaisesti hankkia elantoa perheelle. Työn ja perheen yhdistäminen ei ole siis itsestäänselvyys kaikkialla Euroopassa. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksessä vuodelta 2009 korostetaan, että: *”Mahdollisuutta sekä ansiotyöhön, että perheen perustamiseen ja perhe-elämään voidaan pitää täysivaltaisen kansalaisuuden perustana”* (STM, 2009, 13). Kaikilla tulisi siis olla mahdollisuus perustaa perhe ja käydä töissä myös tasa-arvon näkökulmasta.

Monissa 2000-luvun vaihteessa kirjoitetuissa Euroopan parlamenttia ja naisia käsittelevissä artikkeleissa todetaan, että poliittisen uran ja perheen yhdistäminen nähdään suurena esteenä naisten edustukselle Euroopan parlamentissa. Jane Freedmanin vuonna 2002 julkaistussa artikkelissa todetaan, että useat naiset odottavat lastensa kasvavan vanhemmiksi ja vasta sen jälkeen pyrkivät poliittisiin positioihin. Artikkelia varten tehdyissä haastatteluissa monet naiset sanoivat, että pienet lapset hankaloittavat merkittävästi meppinä toimimista. Euroopan

parlamentin säännöt eivät vuosituhanen vaihteessa tarjonneet mahdollisuutta sille, että äitiysloman ajaksi mepille hankittaisiin tuuraa eli niin sanottu varaedustaja. Tämä johti tilanteeseen, jossa monet naiset kokivat huonoa omatuntoa siitä, että jäädessään äitiyslomalle heidän poliittiset puolueensa menettivät yhden äänen, joka joissain valiokunnissa saattoi merkitä suurtakin menetystä. (Freedman, 2002, 183.) 2000-luvun aikana uran ja perheen yhdistämisestä on tullut helpompaa ja sitä pidetään luonnollisena. Tänä päivänä pienten sekä kouluikäisten lasten vanhemmat eivät ole enää kovin harvinainen näky Euroopan parlamentissa tai muissa Euroopan unionin instituutioissa. Vielä tänä päivänäkin varaedustajakäytäntö ei ole käytössä, eli kukaan ei tuuraa meppiä hänen äitiyslomansa aikana. Tokikaan varaedustajakäytäntöä ei ole käytössä muissakaan parlamenttilaitoksissa, joten tilanne Euroopan parlamentissa ei tämän osalta ole poikkeava. Alle kouluikäisten lasten vanhempien arkea on pyritty kuitenkin helpottamaan sillä, että Euroopan parlamentti tarjoaa muun muassa lastenhoitomahdollisuuden ja Eurooppa koulun, jota voivat käydä Euroopan unionissa työskentelevien lapset.

3.2 Koulutus ja kielitaito

Europarlamentaarikon työhön ei vaadita erillistä tutkintoa, joten Euroopan parlamentissa on koulutustaustaltaan hyvin erilaisia ihmisiä. Osalla mepeistä on vuosien kokemus politiikassa mukana olemisesta, kun taas osalle edustajista politiikka on täysin uusi toimikenttä. Suomalaisista mepeistä kaikilla on jo entuudestaan kokemusta politiikan kentällä toimimisesta, toisilla enemmän ja toisilla vähemmän. Lähes kaikkien haastateltavien mielestä omalla koulutustaustalla on ollut selkeä vaikutus mepin työhön. Miapetra Kumpula-Natri toteaa, että koulutuksellinen ja ammatillinen tausta vaikuttaa hyvin paljon siihen, millaiset lähtökohdat mepeillä on, kun he alkavat käsitellä erilaisia asiakokonaisuuksia.

“...Et jos sä oot ollut juristi ja sulla on kova osaaminen, et sä oot ollut yleisenä syyttäjänä jossain tietoturvarikoksissa ja sä tuut tänne tekemään siitä failin, niin sä oot ihan eri lähtökohdissa, kuin joku, joka on valittu nuorisoedustajana tai on ollut, vaikka tv-julkkis...” (Kumpula-Natri, 2020)

Pitkän linjan poliitikko Mauri Pekkarinen on samoilla linjoilla Kumpula-Natrin kanssa siinä, että kokemuksesta ja kertyneestä osaamisesta on todella paljon hyötyä mepin työssä. Jokaisella mepillä on oma polkunsä, jonka varrella he ovat kerryttäneet itselleen kokemuksen ja osaamisen eri teemoista. Pekkarisen etukäteinen tuntemus Euroopan unionin toiminnasta ja erilaista aihekokonaisuuksista on muodostunut kansanedustajan ja ministerin työn kautta.

Meppien koulutuksellinen tausta sekä aiempi työkokemus ohjaavat heitä helposti työskentelemään itselle tärkeiksi muodostuneiden teemojen parissa. Elsi Kataisen suorittama agrologin (AMK) -tutkinto ja luonnonvara-alan opettajan koulutus sekä tausta maatalousyrittäjänä ja maaseudun kehittämis- ja hallintotehtävissä ovat luoneet hänelle luontevan reitin maatalousvaliokunnan varapuheenjohtajaksi. Alviina Alametsä on nuoresta iästään huolimatta ehtinyt työskennellä Martti Ahtisaaren perustaman konfliktinratkaisujärjestön CMI:n palveluksessa sekä ulkoministeri Pekka Haaviston avustajana. Opinnoista ja työstä saadut opit ovat vieneet Alviinan ainoana suomalaisena meppinä ulko- ja turvallisuusvaliokunnan jäseneksi.

“... Koulutuksesta ja työkokemuksesta on saanut sen substanssin, jota käyttää tässä työssä päivittäin.” (Alametsä, 2020)

Henna Virkkunen ja Nils Torvalds ovat koulutukseltaan toimittajia. He ovat kokeneet, että toimittajan taustasta on ollut paljon hyötyä mepin työssä, koska toimittajien kyky ottaa asioista nopeasti selvää ja löytää laajoistakin kokonaisuuksista se olennainen tieto, on erittäin hyödyllinen myös poliitikon uralla.

Silvia Modig korostaa, että muodollisen koulutustaustan puuttuminen ei ole vaikuttanut hänen työhönsä Euroopan parlamentissa. Enemmän merkitystä on ollut sosiaalisesta luonteesta, kyvystä verkostoitua ja kielitaidosta. Päätöksenteko Euroopan parlamentissa tapahtuu niin monella tasolla, että periksiantamattomasta luonteesta on paljon hyötyä.

Euroopan parlamentti on monikielinen työympäristö ja se, että ihmiset voivat toimia Euroopan parlamentissa omalla kielellään vahvistaa demokratiaa ja mahdollistaa kuulluksi tulemisen. Euroopan unionilla on tällä hetkellä 24 virallista kieltä ja Euroopan parlamentin jäsenillä on oikeus käyttää mitä tahansa EU:n virallista kieltä, kun he puhuvat parlamentin istunnoissa. (Euroopan parlamentti F, 2020.) Euroopan parlamentti kääntää sekä tulkaa asiakirjoja 24 viralliselle kielelle. Monikielisyys on yksi Euroopan unionin perusperiaatteista, mutta se ei kuitenkaan ole vaatimus Euroopan unionin toimielimissä toimimiselle. Eurovaaleissa valitun edustajan ei tarvitse osata monia kieliä, vaan hän voi halutessaan toimia parlamentissa omalla äidinkielellään.

Suomalaisista europarlamentaarikoista suurin osa pitää tärkeänä ainakin kohtalaista kielitaitoa, mutta he eivät kuitenkaan koe kielitaidon olevan ratkaisevin tekijä mepin työssä. Enemmän merkitystä nähdään olevan asioihin perehtymisellä, sen näyttämällä ja yhteistyökyvyllä. Poliitiikan tekemisen koetaan olevan pohjimmiltaan suhteellisen samanlaista, oli kyseessä sitten valtakunnallinen tai kansainvälinen taso.

“Jonkin verran on hyvä olla kielitaitoa, mut se ei oo kaikkein ratkaisevin asia. Musta politiikka on aika samanlaista kaikilla tasoilla, et se on toimintaa yhdessä muiden ihmisten kanssa ja se vaatii sitä, että on omaa näkemystä, mutta se ei pelkästään riitä, että on mielipiteitä, vaan niitä pitää olla kykyä viedä eteenpäin yhdessä muiden ihmisten kanssa. Ja tottakai kommunikaatiota helpottaa, jos pystyy puhumaan yhteisellä kielellä, mutta se on kuitenkin ehkä tärkeämpää, että on yhteistyökykyä ja omia arvoja siellä taustalla, mitä haluaa viedä.” (Virkkunen, 2020)

Mauri Pekkarinen toteaa yhteisen kielen parlamentissa olevan useimmiten englanti, vaikka mepit osaisivatkin puhua muita kieliä. Pekkarinen toteaa, että laaja kielitaito on hyvä lisä ja toimii tukena poliittisessa työssä.

“...se kieli on kuitenkin toisarvoinen asia, jos hallitset asiat. Et se jos sulla on vaikka kuinka hyvä kielitaito, mut sä et tunne asioita, niin turha iskeä päätä seinään. Et sun pitää osata ja tuntea asiat ja sitten kielitaito on siinä tukena.” (Pekkarinen, 2020)

Kielitaidolla ei katsota olevan niin suurta merkitystä virallisissa kokouksissa, koska mepit voivat puhua omalla äidinkielellään. Vahvan kielitaidon ja varsinkin englannin kielen tärkeys korostuu kuitenkin ennen kaikkea epävirallisissa keskusteluissa, joissa ei ole tulkkauksipalveluita käytössä.

“Melkein kaikki epäviralliset keskustelut käydään yleensä englannin kielellä ja jos siinä ei oikein pärjää, niin kyllä tulee vaikeuksia.” (Torvalds, 2020)

Yhteisen kielen löytäminen aiheuttaa välillä haasteita, mutta se harvemmin loppupeleissä estää yhteistyön tekemistä. Miapetra Kumpula-Natri kertoo välillä joutuneensa jopa piirtämään asioita paperille saadakseen toisesta maasta tulevan kollegan ymmärtämään, kun yhteistä kieltä ei ole. Laaja kielitaito lisää ymmärrystä ja luo uusia mahdollisuuksia. Kielitaito tai varsinkaan sen puute ei saa kuitenkaan olla esteenä parlamentissa toimimiselle. Pitkän uran europarlamentaarikkona tehnyt Heidi Hautala toteaa, ettei demokratian näkökulmasta kielitaidolla tai koulutuksella pitäisi tai saisi olla mitään merkitystä mepin työssä.

“...koska periaatteessa demokratia toteutuu vain sillä tavalla, että kaikista lähtökohdista tulevat ihmiset pystyy osallistumaan erilaisiin vaaleihin ja saamaan edustuksellisia tehtäviä.” (Hautala, 2020)

4 EUROOPAN PARLAMENTTI POLIITTISENA INSTITUUTIONA SEKÄ TYÖPAIKKANA

Euroopan parlamentti on poliittinen instituutio, jolla on merkittävä asema Euroopan unionin toiminnassa. Euroopan parlamenttia ja sen toimintaa tarkastellaan lähes aina poliittiset lasit päässä ja tarkastelun keskiössä on instituution poliittinen toiminta sen eri muodoissa. On kuitenkin tärkeää muistaa, että Euroopan parlamentti on myös työpaikka yli 8000 virkamiehelle ja toimihenkilölle, mukaan lukien 705 europarlamentaarikko (Euroopan parlamentti A). Tarkastelen gradun aineistoa siitä lähtöasetelmasta katsoen, että Euroopan parlamentti on poliittinen instituutio sekä työpaikka, ja sillä on asemansa vuoksi tietty positio keskustelussa sukupuolten tasa-arvosta.

Euroopan parlamentti on alusta asti puolustanut sukupuolten välisen tasa-arvon periaatetta (van der Vleuten, 2019, 35) ja ainakin ulospäin näyttää siltä, että työtä sukupuolten tasa-arvon eteen tehdään jatkuvasti ja tema on mukana Euroopan parlamentin arjessa ja keskusteluissa. Haastattelemani suomalaiset europarlamentaarikot ovat lähes yhtä mieltä siitä, että puhuminen sukupuolten tasa-arvosta on lisääntynyt huomattavasti viime vuosien aikana. Nils Torvalds korostaa, että maailma on muuttunut sukupuolten tasa-arvon suhteen hyvin paljon, koska nykyään aiheesta puhutaan ja esimerkiksi naiset tiedostavat mahdollisuutensa ja oikeutensa paremmin kuin ennen. Toki sukupuolten tasa-arvo aiheena on vieläkin monelle todella henkilökohtainen ja se herättää tunteita, mikä voi olla osasyynä siihen, että aiheesta on vaikea puhua tai sitä vältellään. Henna Virkkunen toteaa, että sukupuolten tasa-arvosta puhutaan Euroopan parlamentissa paljon enemmän kuin Suomessa, vaikkakin puhuminen on juuri aiheen henkilökohtaisuuden vuoksi osittain haastavaa myös parlamentissa.

“Silloin kun Elisabeth Rehn oli puolustusministeri ja Tarja Halonen nousi presidentiksi, niin kyllä siinä oli jotain sellaista suuren murroksen alkua, joka on varmasti vaikuttanut sen jälkeiseen naissukupolven poliitikoihin, sillä tavalla, että he eivät ikään kuin tule enää kuokkavieraina siihen politiikan pöytään, vaan he ovat kasvaneet sen pöydän vieressä ja ovat ottaneet paikkansa sekä ovat hyvin tietoisia oikeuksistaan, eikä heitä ihan helpolla viedä” (Torvalds, 2020)

“Ihmiset kokee sen (sukupuolten tasa-arvo) hirveän henkilökohtaisesti. Et mä oon kokenut, et siitä on ehkä politiikan osa-alueista kaikkein haastavinta puhua, koska ihmiset ottaa sen niin henkilökohtaisesti ja siihen liittyy niin paljon tunteita.” (Virkkunen, 2020)

Noin puolet haastateltavista nosti esille FEMM-valiokunnan, kun kysyin heiltä, miten sukupuolten tasa-arvo näkyy Euroopan parlamentissa. FEMM-valiokunta, nykyiseltä nimeltään Naisten oikeuksien ja sukupuolten tasa-arvon valiokunta, perustettiin 1984. Valiokunnan tehtävänä on vastata naisten oikeuksien edistämisestä Euroopan unionissa ja kolmansissa maissa. FEMM-valiokunta pyrkii toiminnallaan myös valtavirtaistamaan sukupuolten tasa-arvoa niin Euroopan parlamentissa kuin sen ulkopuolellakin. (Ahrens, 2016, 782.) FEMM-valiokunta on merkittävässä roolissa sukupuolten tasa-arvoa koskevan keskustelun ylläpitämisessä Euroopan parlamentissa. Valiokunta poikkeaa muista varsinaisista valiokunnista siltä osin, ettei sillä ole mahdollisuutta antaa lainsäädäntöehdotuksia. FEMM-valiokuntaa on pidetty osittain voimattomana juuri sen puutteellisten oikeuksien vuoksi. (Ahrens, 2016, 781.) Valiokunta voi kuitenkin tehdä mietintöjä ja aloitteita. Suomalaisista europarlamentaarikoista osa kertoi huomanneensa, että parlamentti ei ajattele FEMM-valiokunnalla olevan niin suurta painoarvoa juuri sen vuoksi, ettei sillä ole lainsäädäntöoikeutta. Mepit korostivat, että FEMM-valiokunnalla on silti tärkeä rooli uuden tiedon tuottamisessa ja tärkeiden sukupuolten tasa-arvoa koskevien asioiden esiin tuomisessa.

“FEMM-valiokunnalla ei oo kovin kovaa painoarvoa sellaisessa perinteisessä mielessä tai huomaan, ettei parlamentti ajattele sillä olevan, et sillä ei oo kauheasti lainsäädäntöä, mutta siellä tartutaan asioihin, mistä sen jäsenet on tehneet huomioita.” (Modig, 2020)

“FEMM-valiokunta on tietynlainen hermokeskus näille sukupuolten tasa-arvon asioille, ja sieltä tulee mielenkiintoisia aloitteita.” (Hautala, 2020)

FEMM-valiokunnan jäseniä yhdistää vahva henkilökohtainen samaistuminen ja sitoutuminen valiokunnassa käsiteltäviin asioihin (Ahrens, 2016, 788). FEMM-valiokunta on monille naismepeille, kuten Silvia Modigille tietynlainen henkireikä muun valiokuntatyöskentelyn ohella. FEMM-valiokunnan jäsenet tiedostavat myös haasteet, joita sukupuolten tasa-arvoa ajavaan valiokuntaan liittyy. FEMM-valiokunnan toiminta on tärkeää, mutta valiokunta tarjoaa myös toisille mahdollisuuden ajatella, että FEMM-valiokunta hoitaa tasa-arvoon liittyvät asiat, niin muiden valiokuntien ei tarvitse puuttua asiaan. Tämä ei kuitenkaan ole tavoitteena, vaan valiokunnan ajama idea valtavirtaistamisesta (gender mainstreaming) vie sukupuolten tasa-arvoa koskevat teemat myös muihin valiokuntiin, jolloin sukupuolen tasa-arvoon liittyviä teemoja käsitellään eri valiokuntien näkökulmasta.

4.1 Julkisuudessa keskitytään itse asiaan eli politiikkaan

Suomalaisessa julkisuudessa politiikkaa käsitellään poliittisten aiheiden kautta, mutta myös politiikan tekijöiden kautta. Usein naisten ulkoisen olemuksen, kuten pukeutumisen kautta tehdään johtopäätös naisen uskottavuudesta (Talvitie, 2013, 304). Arvioitaessa naisten ulkonäköä pyritään viemään huomio pois sellaisista asioista, joita naiset ammattinsa puolesta edustavat (Talvitie, 2013, 29). Ajattelin, että Euroopan parlamentissa ja eurooppalaisella toimikentällä julkisuus olisi samanlaista kuin usein Suomessa, että varsinaisten poliittisten teemojen sijaan uutisoinnissa päädytään pohtimaan poliitikkojen ulkonäköä tai perhe-elämää. Näin ei kuitenkaan ole eurooppalaisella toimikentällä, vaan siellä keskitytään itse asiaan eli politiikan tekemiseen, eikä muilla seikoilla ole niin suurta merkitystä. Eurooppalaisen toimikentän käsitteellä tarkoitan ennen kaikkea Euroopan unionin instituutioita. Alla on kahden suomalaisen europarlamentaarikon ajatuksia teemaan liittyen.

“En ole koskaan kohdannut sellaista, että tartuttaisiin ulkonäköön tai keskityttäisiin siihen, miltä joku näyttää.” (Katainen, 2020)

“En oo törmännyt kertaakaan siihen, että siellä muut kuin kotimaan mediat kommentoisi ulkonäköä, et se ei vaan kuulu siihen millään tavalla. Siellä jokainen voi olla aika lailla oman itsensä näköinen ja oloinen, et sellanen pukeutuminen on esimerkiksi hyvin vapaamuotoista.” (Hautala, 2020)

Europarlamentaarikot ovat kotimaistaan valittuja, ja heidän toiminnastaan uutisoidaan myös kotimaisessa mediassa. Ei voida siis ajatella, että europarlamentaarikoiden kokema julkisuus rajoittuu ainoastaan eurooppalaisille toimikentille, vaan meppeihin kohdistuva julkisuus on usein suurempaa kotimaisilla areenoilla, koska mepit ovat siellä tunnetumpia. Suomalaiset mepit huomauttavat, että julkisuus eurooppalaisella toimikentällä keskittyy enemmän työhön ja agendalla oleviin asioihin. Hyvä esimerkki on Brysselin sisäinen media Politico, joka tarkastelee tarkasti sitä, mitä tapahtuu päätöksenteossa ja sen ote on kokonaan professionaalinen. Meppien mukaan eurooppalaisella toimikentällä julkisuuteen on vaikeampi päästä, ja se vaatii korkean aseman hierarkiassa tai vastaavasti pitää olla asiantuntija käsiteltävissä teemoissa.

“Mun mielestä siellä mennään enemmän asialla, mikä heijastuu siihen, että siellä ei pääse esille sellaisilla populistisilla tempuilla. Et siellä se esille pääsy on tosi paljon kiinni siitä, et missä sä oot siinä hierarkiassa, et jos mä en olis oman ryhmän koordinaattori, niin en usko, että olisin edes tätä vertaa päässyt eurooppalaisessa mediassa läpi.” (Modig, 2020)

Eurooppalaisilla toimikentillä julkisuus ei vaikuta olevan niin ulkonäkökeskeistä kuin mitä se esimerkiksi Suomessa usein on. Vuoden 2020 alussa alkanut koronapandemia lisäsi huomattavasti etätöiden määrää ja se vaikutti varmasti

osaltaan myös europarlamentaarikoiden kohtaamaan julkisuuteen ja julkisuuden ulkonäkökeskeisyyteen. Alviina Alametsä nosti haastatteluissa esille hyvän huomion siitä, miten etätyöskentely on saattanut vaikuttaa median asialliseen lähestymiseen, kun haastattelut tehdään pääosin puhelimen välityksellä.

”Nyt se ei ainakaan oo niin ulkonäkökeskeistä, kun kaikki on etänä. Tosi asiallinen ote myös Suomen kirjeenvaihtajilla... Kaikki on etäaikana ollut puhelinhaastiksia, et se toki on voinut vaikuttaa.” (Alametsä, 2020)

Julkisuus ei siis ole niin ulkonäkökeskeistä, kun se tapahtuu etänä. Tätä aihetta olisi mielenkiintoista tutkia tarkemmin, koska se vaikuttaa osittain varmasti myös ajatukseen sukupuolen merkityksestä Euroopan parlamentissa. Puhelimitse tehdyissä haastatteluissa ulkonäkö tuskin vaikuttaa tehtyihin tulkintoihin tai haastattelun kulkuun niin vahvasti kuin mitä se vaikuttaisi tavallisessa face-to-face-kohtaamisessa.

Voidaan sanoa, että Euroopan parlamentin ja oikeastaan koko Euroopan unionin kasvot ovat historiassa aina olleet hyvin miehiset ja julkisuudessa esillä ovat olleet unionin instituutioiden johdossa olleet miehet. Lasikatot on viimeisen parin vuoden aikana kuitenkin särkyneet, sillä Euroopan komission sekä Euroopan keskuspankin johtoon valittiin ensimmäistä kertaa koskaan nainen. Ursula von de Leyen aloitti komission puheenjohtajana ja Euroopan keskuspankin johtoon nousi Christine Lagarde.

”Nythän iso muutos tapahtui vuosi sitten, kun komission puheenjohtajaksi tuli ensimmäistä kertaa nainen, et se oli tosi iso symbolinen muutos, koska se näkyy heti kuvagallerioissa, missä on eurooppalaisia johtajia, et siellä on nyt naisia. Ja se, että puolet komissaareista on naisia niin se on kyllä ollut tosi iso askel, koska aiemmin se kuva ulospäin oli tosi miehinen.” (Virkkunen, 2020)

Näiden muutosten myötä Euroopan unionin kasvot muuttuvat enemmän tasa-arvoiseen suuntaan, koska julkisuudessa näkyy yhä enemmän naisia. Euroopan parlamentin nousussa oleva naismeppien määrä on myös huomioitu mediassa useaan otteeseen, mutta silti siitä puhutaan huomattavasti vähemmän kuin Euroopan komissiosta.

5 VAIKUTTAMINEN JA VALTA EUROOPAN PARLAMENTISSA

Yksi keskeinen teema tässä tutkimuksessa on vaikuttaminen ja valta sekä erityisesti se, miten sukupuolen koetaan olevan yhteydessä niihin. Institutionaalisissa rakenteissa pidetään usein yllä sukupuolijakoa. Euroopan unionin hallinto ja talouselämä ovat hyviä esimerkkejä näistä niin sanotuista "miehitetyistä" rakenteista, jossa miehet ovat johdossa naisia useammin. (Rantonen, 2001, 45.) Leena-Maija Rossi on todennut, että sukupuolta voidaan ja sitä kannattaa mieltää toki ominaisuuksina ja ihmisiin liittyvinä määreinä, mutta ennen kaikkea myös valtasuhteina ja tietynlaisena suhteiden järjestelmänä (Rossi, 2019, 22). Vallan käsite on olennaisessa osassa, kun pohditaan sukupuolten välistä asetelmaa Euroopan parlamentissa. Raija Julkusen mukaan "Vallalla on myös kasvoja, ja kasvollisen vallan kasvot ovat edelleen miesten kasvot" (Julkunen, 2010, 226). Haastatteluista saatu aineisto tukee ainakin osittain ajatusta vallan miehisestä kasvoista ja siitä, miten Euroopan parlamentti saa vielä satunnaisesti tänä päivänäkin helposti itselleen miehiset kasvot erilaisissa yhteyksissä. Muutama vuosi sitten Euroopan unionin instituutioiden johdossa oli ainoastaan miehiä, mikä selittää kuvan vallan miehisestä kasvoista. Vuonna 2021 tilanne on kuitenkin hieman tasoittunut ja Euroopan unionin keskeisiin johtovirkoihin on nimitetty naisia. Euroopan parlamentin puhemies on nimikkeensä mukaan kuitenkin yhä edelleen mies, mikä saattaa vaikuttaa käsitykseen parlamentin miehisestä kasvoista.

"Sellainen mielikuva on, että parlamentti on harmaiden miesten paikka"
(Katainen, 2020)

Elsi Katainen nosti haastattelussa esille myös sen, että parlamentti tuntuu välillä olevan monille, varsinkin mieseuroparlamentaarikoille niin sanottu jäädyttelypaikka, johon kansallisen tason politiikassa pitkän uran tehneet poliitikot tulevat jäädyttelemään ennen kuin jäävät eläkkeelle. Jo vuoden 1998 gradussa tämä sama ajatus nousi esille, ja kirjoittajat totesivat naisten olevan Euroopan parlamentissa uransa huipulla, kun taas miehille ura oli europarlamentaarikkona toimiessa suvantovaiheessa (Olin & Vaisto, 1998, 78). Käsitys Euroopan parlamentista jonkinlaisena jäädyttelypaikkana pitää varmasti paikkansa joidenkin poliitikkojen kohdalla, mutta tekemieni haastatteluiden sekä seuraamani uutisoinnin perusteella en näe käsityksen pitävän paikkansa ainakaan tällä hetkeä Suomea Euroopan parlamentissa edustavien suomalaisten europarlamentaarikoiden kohdalla.

Jos tätä ajatusta kuitenkin pohtii pidemmälle, niin voitaisiinko sitä, että Euroopan parlamentissa on naisia suhteessa enemmän kuin kansallisissa parlamenteissa, perustella tämän ajatuksen kautta (EIGE, 2019, 8–10). En usko, että syy siihen, miksi naisia on Euroopan parlamentissa suhteessa enemmän kuin kansallisissa parlamenteissa on se, että Euroopan parlamenttia pidettäisiin jäädyttelypaikkana. Enemmän uskon naisten kasvavan määrän johtuvan siitä, että naisten kiinnostus kansainvälisiä asioita kohtaan kasvaa koko ajan, he ovat yhä kielitaitoisempia ja

kiinnostuneita siitä, mitä Euroopassa tapahtuu ja miten Euroopan tulevaisuuteen pystyy vaikuttamaan. On kuitenkin totta, että Euroopan parlamenttia pidetään monissa maissa vähemmän tärkeänä ja houkuttelevana kuin kansallisia parlamentteja. Tämän seurauksena kilpailu eurovaaleissa ei ole läheskään niin tiukkaa kuin kansallisissa parlamenttivaaleissa. Naiset ja varmasti myös suurin osa miehistä ovat Euroopan parlamentissa tekemässä töitä paremman Euroopan eteen sillä samalla motivaatiolla ja kiinnostuksella kuin kansallisissakin parlamenteissa. Silti joukkoon mahtuu varmasti niitä, joille työ Euroopan parlamentissa on vain yksi askel kohti eläkettä sen sijaan, että se olisi suunniteltu askel uralla etenemiseksi. Monissa EU:n jäsenmaissa Euroopan parlamentin ja ylipäätään koko Euroopan unionin toimintaan ei luoteta tai siitä ei koeta olevan suurta hyötyä. Vuoden 2019 Eurobarometrissa kysyttiin, onko jäsenmaasi EU-jäsenyys hyvä asia, huono asia vai molempia. Monissa maissa yli 50 prosenttia piti jäsenyyttä hyvänä asiana, mutta joukkoon mahtui myös maita, kuten Iso-Britannia (24 %), Italia (17 %), Itävalta (16 %) tai Romania (15 %), joiden mielestä EU-jäsenyys on huono asia heidän maalleen. (Eurobarometri, 2019, 12.) Kansalaisten sekä europarlamentaarikoiden kiinnostus EU-asioihin ja usko siihen, että Euroopan parlamentissa voi vaikuttaa, vaihtelee todella suuresti maittain. Tämä vaikuttaa varmasti siihen, minkälaisia ihmisiä hakeutuu vaaleissa ehdolle ja kuka pitää Euroopan parlamenttia jäähdyttelypaikkana todellisen vaikuttamisareenan sijasta.

Feministisessä tutkimuksessa vallan nähdään olevan jaettavissa oleva resurssi, joka tulisi jakaa sukupuolten kesken, niin että myös nainen saa osansa siitä (Kantola, 2019, 79). Vallan käsitteen määrittelyssä on monia näkökulmia ja nostan niistä esille nyt muutaman. Varsinkin pohjoismaisessa naistutkimuksessa puhutaan usein siitä, että valta pakenee naisia tasaiseen tahtiin, mikä merkitsee sitä, että aina kun nainen saavuttaa tietyn position tai pääsee mukaan politiikkaan, niin valta siirtyy huomaamatta eteenpäin esimerkiksi taloudelle ja näin kauemmaksi poliittisten päätöksentekijöiden pöydiltä (Kantola, 2019, 81). Amerikkalaisen politiikan tutkijan Iris Marion Youngin mukaan valta pitäisi ymmärtää ennen kaikkea toiminnan kautta. Hänen mukaansa valtaa ei voi omistaa tai jakaa, vaan ennemminkin valta on olemassa vain silloin, kun sitä käytetään. (Kantola, 2019, 81.) Young siis kritisoi yksiulotteista valtakäsitystä, jossa valta nähdään jaettavana ja omistettavana resurssina. Johanna Kantola huomauttaa, että on helppo vaatia naisille lisää valtaa eri sektoreilla, jos valta nähdään ainoastaan yksiulotteisesti (Kantola, 2019, 80). Edellä mainittujen valtakäsitysten lisäksi vallan voidaan myös nähdä olevan kaikkialla ihmisten välisissä suhteissa (Foucault) tai vastaavasti vallan voidaan nähdä syntyvän yhdessä ryhmänä tehtävän toiminnan kautta (Arendt) (Kantola, 2019, 83–84). Arendtin valtakäsityksen mukaan valta ei koskaan ole vain yksilöllä, vaan se kuuluu yksilöä ympäröivälle ryhmälle. Valta esiintyy vain silloin, kun ryhmä on koossa. Ryhmän hajottua myös sen sisällä oleva yksilöiden valta katoaa. (Arendt, 1970, 44.)

Euroopan parlamentissa europarlamentaarikit työskentelevät harvoin yksin, vaan heidän ympärillään on lähes aina joukko muita meppejä, avustajia, lobbareita, virkamiehiä ja toimittajia. Hanna Arendtin mukaan valta ei ole yksilöllillä, vaan se kuuluu yksilöä ympäröivälle ryhmälle. Euroopan parlamentin kontekstissa Arendtin valtakäsitys voitaisiin nähdä siten, että yksittäisellä mepillä ilman häntä ympäröiviä toimijoita ei ole valtaa, vaan valta on ryhmällä, joka ympäröi meppiä. Mepillä voi olla ja onkin usein valtaa, mutta valta on olemassa vain ja ainoastaan silloin, kun ympärillä oleva ryhmä on koossa. Euroopan parlamentin kaltaisessa instituutiossa vallan voidaan siis nähdä kuuluvat ryhmälle siihen kuuluvien yksilöiden, kuten meppien kautta. Foucaultin valtakäsityksen mukaan vallan voidaan nähdä olevan kaikkialla ihmisten välisissä suhteissa. Euroopan parlamentissa on monen tasoisia ihmisten välisiä suhteita. Mepin ja hänen tiiminsä sisäiset valtasuhteet poikkeavat huomattavasti esimerkiksi mepin ja Euroopan parlamentin puhemiehen välisestä valtasuhteesta. Se, että valta voidaan nähdä kaikkialla ihmisten välisissä suhteissa, tarkoittaa myös sitä, että valta voidaan nähdä eri sukupuolten välisissä suhteissa. Simone de Beauvoirin mukaan nainen nähdään usein Toisena suhteessa mieheen (de Beauvoir, 2009/2011, 20). Naisen ollessa se Toinen, miehellä on jo sukupuolensa vuoksi tietynlainen valta-asema suhteessa naiseen, vaikka hän ei sitä tietoisesti ylläpitäisikään. Vallan avulla voi tehdä sekä hyvää, että paha. Tilanteissa, joissa miehen aseman nähdään olevan naisia korkeampi, olisi tärkeää, että miehet käyttäisivät valtaa hyvään ja rikkoisivat niitä muotteja, johon naiset sukupuolensa takia asetetaan.

Ennen kuin siirryn tarkemmin tarkastelemaan vallan jakautumista Euroopan parlamentissa, haluan nostaa esille vallan resurssit ja niiden vaikutuksen vallan jakautumiseen. Se, miten vallan resurssit jakautuvat yksilöiden ja ryhmien välille, vaikuttaa suuresti siihen, millainen sosiaalinen hierarkia toimijoiden välille muodostuu. Wrongin mukaan vallan resurssit voidaan jakaa kollektiivisiin ja yksilöllisiin resursseihin. Kollektiivisia resursseja voivat olla ryhmän koko, tietoisuus oman ryhmän rajoista sekä ryhmän hallitsemien taitojen monopoli. Yksilöllisiksi resursseiksi lasketaan muun muassa raha, maine, taivutteluun sopivat taidot, vapaa-aika ja osaaminen. (Wrong, 1988, 131–138.) Käytettävissä olevat resurssit vaikuttavat suuresti siihen, millaiseen asemaan ihmiset tai ryhmät päätyvät ja millaista valtaa he voivat harjoittaa. Euroopan parlamentissa on edustajia eri taustoista ja heillä on erilaiset resurssit, jotka vaikuttavat pitkälti siihen, millaisen roolin he vuosien varrella parlamentissa ottavat tai millaiseen rooliin he päätyvät.

Vaikuttaminen ja valta ovat selvästi kytköksissä toisiinsa, koska tunne siitä, että on pystynyt vaikuttamaan, viestii usein siitä, että on myös valtaa ainakin jollain tasolla. Vaikuttaminen jakaantuu Euroopan parlamentissa monelle eri tasolle ja vaikuttamisen keinoja on lähes yhtä monta kuin on vaikuttajaakin. Miapetra Kumpula-Natri totesi haastattelussa hyvin, että “vaikuttaminen on mahdollista täällä, kunhan valitsee taistelunsa, mitä käy” (2020). Suomalaiset

europarlamentaarikot olivat kaikki samaa mieltä siitä, että Euroopan parlamentissa pystyy vaikuttamaan ja kaikki kokivat pystyneensä vaikuttamaan siellä itselle tärkeinä pitämiin asioihin. Sukupuolella ei nähty olevan suurta merkitystä itse vaikuttamistyöhön. Suomalaiset europarlamentaarikot olivat hyvin tietoisia siitä, että vaikuttamistyö ei aina pääty lopputulokseen, joka olisi itselle se mieleisin. Haastatteluissa monet mepit huomauttivatkin, että pitää olla valmis kompromisseihin ja siihen, että lopputulos ei aina ole se, mitä lähdettiin hakemaan.

“No kyllä mä oon pysynyt vaikuttamaan... Toki pitää hyväksyä se, että aina kaikki asiat ei mee oman mielen mukaan, että kuitenkin tarvitaan se enemmistö päätösten taakse. Ja sit pitää myös miettiä, että mitkä asiat on ne mihin haluaa keskittyä ja vaikuttaa, et kaikkeen ei riitä oma aika ja energia.” (Virkkunen, 2020)

“Joo oon pystynyt vaikuttamaan ja siis niitä vaikuttamisen mahdollisuuksia ja tilaisuuksia on paljon enemmän kuin mihin ehtii tarttua.” (Hautala, 2020)

Euroopan parlamentissa vaikuttamisen muodot ovat moninaiset. Europarlamentaarikot osallistuvat valiokuntien työskentelyyn, täysistuntoihin, tapaavat yksittäisiä kansalaisia, järjestöjä ja poliittisia vaikuttajia. Vaikuttamisen mahdollisuuksia on todella paljon, kuten Virkkunen, Hautala ja Kumpula-Natri totesivat. Puhuttaessa vallasta Euroopan parlamentissa, täytyy ottaa huomioon se, että vallan asetelma Euroopan parlamentissa on siinä mielessä erityinen, ettei sitä pysty yleistämään koskemaan mitään yksittäistä yhteiskuntaa. Euroopan parlamentissa ja muissa EU:n instituutioissa sukupuolten tasa-arvo sisältäen vallan jakautumisen näkyy ja toteutuu paremmin hierarkian alemmilla tasoilla kuin huipulla, jossa on vain muutamia ihmisiä. Usein kiinnitämme ensin huomiota huipulla oleviin ihmisiin ja heillä olevaan valtaan, ennen kuin keskitymme tarkastelemaan sitä suurempaa ihmismassaa, joka ei ole niin usein esillä, mutta jolla on kuitenkin yllättävän paljon vaikutusvaltaa.

5.1 Lobbaaminen ja verkostoituminen tärkeässä osassa mepin työtä

Perinteisesti Euroopan parlamenttia on pidetty ammattimaisten lobbaajien suosittuna toimipaikkana. Kari Palosen mukaan lobbauksen yleistyminen johtuu suoraan siitä, että Euroopan parlamentin rooli lainsäädännössä on lisääntynyt viime vuosikymmeninä. (Palonen, 2014, 63.) Lobbaamisella tarkoitetaan epävirallisia vaikuttamisyhteyksiä, joita eri eturyhmät, kuten järjestöt, virastot tai liike-elämän edustajat kohdistavat päätöksentekijöihin (Eurooppatiedotus, 2017). Euroopan parlamentissa vierailee vuosittain tuhansia lobbareita ja Brysselissä lobbareita arvioidaan olevan 15 000–20 000. Entinen suomalainen europarlamentaarikko

Alexander Stubb totesi joskus, että "lobbareilla on keskeinen osa meppien työssä ja politiikanteko oli hyvin köyhää ilman heidän panostaan" (Euroopan parlamentti E. 2021). Lobbaaminen ei kuitenkaan rajoitu ainoastaan parlamentin ulkopuolisiin lobbareihin, vaan Satu Helinin ja Pekka Nurmisen (2017, 237) sanoin Euroopan unionissa "kaikki lobbaavat kaikkia." Kaikki toimijat haluavat varmistaa, että omat tavoitteet saavat mahdollisimman paljon kannatusta. Lobbaamisen merkitys ja sen tarjoamat mahdollisuudet on huomattu ja lobbaaminen tutkimuskohteena on kasvattanut viime vuosien aikana suosiotaan. Esimerkiksi Juho Vesa ja Laura Nordström ovat tutkineet lobbaamista niin Suomessa kuin kansainvälisilläkin toimikentillä.

Vuoden 2020 alussa alkanut koronapandemia on tuonut omat haasteensa lobbaamiseen ja verkostoitumiseen Euroopan parlamentissa, kuten myös muissa instituutioissa. Miapetra Kumpula-Natri ja Nils Torvalds huomauttivat, miten vuoden 2020 alkupuolella koronan seurauksena lobbaaminen siirtyi verkkoon ja fyysiset tapaamiset ja vierailut Brysseliin jäivät tauolle. On myös mielenkiintoista miettiä, onko lobbaaminen muuttanut muotoaan pysyvästi ja käykö tulevaisuudessa Euroopan parlamentissa huomattavasti vähemmän lobbareita. Toki nyt vallitseva tilanne ja sen seuraukset ovat vielä hankalia arvioida, mutta lobbaamiskulttuurin mahdollinen pysyvä muutos vaikuttaa varmasti myös jollain tavalla valtasuhteisiin Euroopan parlamentin ja sen ulkopuolisten toimijoiden välillä. Lobbaukseen liittyvää valtaa tukittaessa on erityisen tärkeä keskittyä katsomaan tapaamisia pidemmälle, ja miettiä, mikä merkitys lobbareiden pitkäjänteisellä työllä voi parhaimmillaan olla ja miten he pystyvät vaikuttamaan laajempaan kokonaiskuvaan pitkällä aikavälillä.

Fyysisten tapaamisten siirtyminen videopalaveriinkin on ollut koronatilanteessa luontainen siirtymä. Muutokseen liittyy sekä hyviä että huonoja puolia. Laura Nordströmin mukaan päättäjät ovat yhä pääosin valmiina ottamaan uutta tietoa vastaan, vaikka tapaamiset järjestetäänkin etänä. Vaarana on kuitenkin se, että lähinnä ne lobbarit, joilla on jo valmiit kontaktit ja rahaa kontaktien luomiseen, pääsevät vaikuttamaan. Toki lobbareiden on mahdollista osallistua videoseminaareihin yhä kauempaa, mutta tällaisissa tilanteissa herää kysymys siitä, ovatko videoseminaarien kautta tärkeimmät toimijat ylipäätään tavoitettavissa? (Nordström, 2020.)

"Lobbaaminen jäi enemmän pois silloin koronan alkuvaiheissa, koska silloin kaikilla oli vähän pallo hukassa. Et nyt tän syksyn aikana mä luulen, et ainakin ne lobbarit, joiden kanssa mä oon ollut yhteyksissä aikaisemmin niin ne on ikään kuin löytäneet tän kanavan uudestaan ja erilaisissa yrityksissä/yhtiöissä suhtaudutaan tähän etätyöhön eri tavalla, kun ne on huomanneet, että ne säästää miljoonia sillä."
(Torvalds, 2020)

“Lobbaus tapahtuu samalla tavalla näin etänä, et kaikki on huomannut, että täytyy viedä perinteiset kahvittelet ja vierailut verkkoon. Et aivan kaikki ei oo lähtenyt, et ei oo ihan yhtä paljon tapaamispyyntöjä kuin mitä oli silloin kun oltiin fyysisesti Brysselissä ja lähdettiin tapaamaan meppejä.” (Kumpula-Natri, 2020)

Lobbaamisen lisäksi myös verkostoituminen on jäänyt vähäisemmäksi niin meppikollegoiden kuin myös muiden tahojen kanssa. Verkostoituminen on keskeisessä osassa päätöksenteossa myös Euroopan parlamentissa. Suomalaiset meppit korostavat, miten tärkeässä asemassa epämuodolliset keskustelut ja kohtaamiset loppupeleissä ovat. Koronan myötä epämuodollisia kohtaamisia on paljon vähemmän, eikä kollegoihin törmätä vahingossa käytävillä. Haastatteluissa esille nousee ajatus myös siitä, että nykyisessä tilanteessa, jossa viralliset keskustelut käydään verkossa ja niistä jää pöytäkirjan muodossa jälki, ei ehkä ole samalla tavalla hyväksyttävää tai edes luontevaa käydä epämuodollisia keskusteluja osana verkossa käytäviä virallisia keskusteluja. Toki edustajien on mahdollista järjestää omia verkkotapaamisia ja puhua niissä asioista hieman epävirallisemmin.

“Verkostoituminen on todella tärkeää päätöksenteossa, että on niitä epämuodollisia keskusteluja ja kohtaamisia, et tottakai ehdotukset tehdään virallisella tavalla, mutta on tärkeää vaikuttamisen kannalta, että on verkostoja ja tuntee ihmisiä ja tapaa heitä hieman epämuodollisissa tapaamisissa.” (Virkkunen, 2020)

“Suurempi painoarvo ainakin etäaikana on virallisissa kokouksissa ja ehkä nyt etäaikana olisi vielä vähemmän ok, että olis sellaisia sisäpiirejä, jotka päättävät asioista. Et nyt etäkokouksista jää aina se jälki.” (Alametsä, 2020)

Lobbaaminen ja verkostoituminen eivät ole niin vahvasti sidoksissa sukupuoleen, kuten monet muut tässä gradussa käsiteltävät teemat. Muita teemoja käsiteltäessä sukupuoli nousi helpommin puheenaiheeksi. Lobbaamisen ja verkostoitumisen kannalta sukupuolella ei nähdä olevan niin suurta merkitystä, vaan ennemminkin asiantuntemuksen ja sosiaalisuuden koetaan olevan tärkeässä asemassa uusien suhteiden luomisessa, sekä lobbaamisen kohteena olemisessa.

5.2 Valiokunnat ja sukupuolten tasa-arvo

Olen aiemmin tässä luvussa puhunut vaikuttamisesta ja vallasta. Europarlamentaarikoiden tärkein vaikutustyö tapahtuu valiokunnissa, joita aion käsitellä seuraavaksi. Valiokuntien tehtävänä on muun muassa käsitellä

lainsäädäntöehdotuksia ja laatia mietintöjä erilaisista aihekokonaisuuksista. Euroopan parlamentissa on vuonna 2020 kaksikymmentä valiokuntaa, joiden toimintaan mepit osallistuvat. Valiokunnissa on varsinaisia jäseniä noin 25–81 riippuen valiokunnan koosta. Tämän lisäksi valiokunnille on nimetty varajäsenet. (Euroopan parlamentti D.) Suomalaiset europarlamentaarikot ovat suhteellisen laajasti edustettuina valiokunnissa (ks. liite 1), mikä on positiivinen asia, koska vaikutusvalta laajenee eri sektoreille.

Raija Julkusen (2010, 229) mukaan ”politiikan sisältökin sukupuolittuu eron ja hierarkian mukaan”. Suomalaisessa yhteiskunnassa jako mies- ja naisvaltaisiin aloihin on jo pitkään ollut hyvin vahva. Tämä heijastuu myös politiikkaan, kuten Julkunen kirjassaan (2010) toteaa. Naisten osuus on perinteisesti ollut suurempi sellaisissa valiokunnissa, joissa käsitellään perhettä, terveys- ja sosiaaliasioita tai niin sanottuja pehmeitä arvoja, kun taas miesten osuus on selkeästi suurempi valiokunnissa, joissa tarkastellaan taloutta, turvallisuutta ja niin sanottuja kovia arvoja. Euroopan parlamentin *gender mainstreaming* -ajatuksen taustalla on ollut valtavirtaistaa sukupuolinäkökulma myös sellaisiin politiikan alueihin, joissa sukupuolten tasa-arvosta harvemmin puhutaan. Tällaisia alueita ovat muun muassa ympäristöpolitiikka, ulkopolitiikka ja vapaakauppa. (Elomäki & Kantola, 2020, 35.) Ajatus siitä, että vastuu sukupuolten tasa-arvosta on yhteinen ja kuuluu kaikille osaluueille, on tärkeä, jos sukupuolten tasa-arvon parantamiseksi aiotaan ottaa lähiaikoina selkeitä askeleita eteenpäin.

Osa suomalaisista europarlamentaarikoista sanoi yllättyneensä siitä, etteivät Euroopan parlamentissa valiokuntien jäsenyydet jakaudu niin selkeästi miesten ja naisten valiokuntiin käsiteltävien teemojen suhteen. Tietyissä valiokunnissa on yhä nähtävissä selkeä miesten tai naisten enemmistö, mutta pääosin jäsenet ja valiokuntien puheenjohtajat ovat monissa valiokunnissa jakautuneet sukupuolten osalta kohtalaisen tasaisesti.

”Eduskunnassa se laadullinen epätasa-arvo vielä näkyy, et siinä mielessä on ollut yllättävää, et kun mä tulin parlamenttiin, niin mä ajattelin, että täällä on varmaan ihan sama juttu, et ihan varmasti kaikki talousjutut menee miehille ja meillä naisilla on sit sosiaaliset ja pehmeisiin arvoihin liittyvät jutut, mut sehän ei oo niin, vaan siellä on monessa valiokunnassa naiset puheenjohtajina, työllisyysvaliokunta ja liikennevaliokunta, et se onkin paljon paremmin jakautunut tuolla kuin mitä mä olin olettanut.” (Modig, 2020)

Valiokuntien puheenjohtajat valitaan aina kahdeksi ja puoleksi vuodeksi kerrallaan, eli viisi vuotta kestävä vaalikauden aikana valiokuntiin valitaan kaksi kertaa puheenjohtajat. Toki sama puheenjohtaja voidaan valita pestiin useamman kerran peräkkäin. (Euroopan parlamentti D.) Tällä hetkellä naiset puheenjohtavat neljää

sosiokulttuurisiin toimintoihin keskittyvää valiokuntaa sekä kolmea perusfunktiota käsittelevää valiokuntaa. Talouteen ja infrastruktuuriin keskittyvistä kahdestatoista valiokunnasta naiset puheenjohtavat neljää valiokuntaa. (EIGE, 2019, 11.) Jako naisten ja miesten aloihin pätee ainakin osittain valiokuntien puheenjohtajissa, vaikka sukupuolten edustus on määrällisesti suhteellisen tasaista. Euroopan parlamentin puhemiehen ja varapuhemiesten jakautuminen sukupuolittain on myös tasaista. Vuonna 2020 Euroopan parlamentin puhemiehenä toimii mies, mutta neljästätoista varapuhemiehistä kahdeksan on naisia. (EIGE, 2019, 11.) Suomalaisista europarlamentaarikoista vihreiden Heidi Hautala toimii yhtenä varapuhemiehenä.

Valiokunnissa mepeillä on mahdollisuus vaikuttaa ja saada vietyä suuriakin kokonaisuuksia eteenpäin. Mauri Pekkarinen nosti haastattelussa esille, miten poliittisen työn kannalta raportöörin (esittelijän) tai valiokunnan puheenjohtajan rooli voi olla erittäin merkittävä. Se, että parlamentissa on korkeassa asemassa kuten puhemiehenä tai varapuhemiehenä, ei välttämättä tarkoita sitä, että on vaikutusvaltaa poliittisissa asioissa, vaikka auktorisoitua valtaa olisikin.

“Raportöörin tai valiokunnan puheenjohtajan rooli voi olla poliittisen työn, sen sisällön ja seurausten kannalta paljon tärkeämpi, kuin esimerkiksi arvostettu puhemiehen positio.” (Pekkarinen, 2020)

Valiokunnilla on todella suuri merkitys parlamentin toiminnalle. Kilpailu valiokuntapaikoista on joskus hyvinkin tiukkaa, ja jotkut edustajat joutuvat pettymään kilpailussa. Varsinkin uusilla edustajilla saattaa olla haasteita päästä tavoittelemaansa valiokuntaan. Kilpailu myös valiokuntien sisällä on kovaa ja vastuullisten tehtävien saaminen voi olla hankalaa. Suurimpia valiokuntia lukuun ottamatta valiokuntien tärkeys määräytyy pitkälti maailman tapahtumien ja kehityksen myötä. (Helin & Nurminen, 2017, 100–103.) Satu Helin ja Pekka Nurminen mainitsevat teoksessaan Euroopan parlamentti (2017) että esimerkiksi: “LIBE-valiokunnan merkitys kasvoi vuosina 2014–2019, koska pakolaisuus sekä terrorismi pakottivat luomaan uudet normit rajavalvonnalle, turvapaikkapolitiikalle ja terrorismin vastaisille toimille.”

6 EUROOPAN PARLAMENTIN POLIITTINEN TOIMINTAKULTTUURI VERRATTUNA SUOMEN EDUSKUNNAN POLIITTISEEN TOIMINTAKULTTUURIIN

Euroopan parlamentin poliittinen toimintakulttuuri eroaa Suomen eduskunnan poliittisesta toimintakulttuurista huomattavasti. Lähes kaikille suomalaisille

mepeille eduskunta ja sen tavat toimia toimivat runkona, jonka avulla he tarkastelevat Euroopan parlamentin toimintaa. Hyvin monet europarlamentaarikot vertailevat oman maansa parlamentin toimintaa Euroopan parlamentin toimintaan, koska se on kaikkein luontevinta. Toki kansallisessa parlamentissa toimisen merkitys meppinä olemisessa on vähentynyt huomattavasti viimeisten vuosikymmenten aikana. Ensimmäisen toimikauden (1979–1984) europarlamentaarikoista 45 prosentilla oli kokemusta kansallisessa parlamentissa toimimisesta. Vaalikaudella (1999–2004) luku oli pudonnut huomattavasti, ollen vain 28 prosenttia. (Kauppi, 2014, 350.) Eli enää ei voida yleistää tilannetta, jossa kaikki europarlamentaarikot hallitsisivat oman kansallisen parlamentin käytänteet tai käyttäisivät kansallista parlamenttia vertailun kohteena. Tässä luvussa käyn läpi suomalaisten europarlamentaarikoiden kokemuksia Euroopan parlamentin poliittisesta kulttuurista ja tavoista toimia. Tarkastelen myös poliittisten puolueiden merkitystä keskustelussa sukupuolten tasa-arvosta.

Suurin osa haastattelemistani europarlamentaarikoista oli pääosin tyytyväisiä Euroopan parlamentin poliittiseen kulttuuriin ja niihin käytäntöihin, joilla politiikkaa tehdään. Esille nousivat tässäkin yhteydessä kulttuurierot niin vahvuuksina kuin heikkouksina. Euroopan parlamentin toimintatapaan vaikuttaa vahvasti se, että europarlamentaarikoita on 705 eli määrä eroaa huomattavasti kansallisten parlamenttien koosta. Edustajien eri taustat ja niiden myötä muodostuneet näkemykset vaikuttavat merkittävästi meppien tekemään työhön ja vaikuttamisen prosesseihin. Henna Virkkunen huomauttaakin, että selkeän haasteen työhön tuo juuri eri taustaisten ihmisten kanssa työskenteleminen ja erilaisten näkemysten omaaminen.

“Puoluepoliittinen kirjo on paljon isompi kuin Suomen politiikassa, et EP:ssä on edustajia kommunisteista tosi kansanmielisiin edustajiin ja kaikkeen siltä väliltä, et se on paljon isompi kirjo. Et vaikka Suomessa meillä on eri puolueita, niin me silti tavallaan tullaan samasta tuutista... Et sit kun mä jonkun kyproslaisen kommunistin kanssa neuvottelen EU: teollisuuspolitiikasta, niin kyllähän meillä on niin huimat ne näkemyserot.” (Virkkunen, 2020)

Euroopan parlamentin jäsenistö muodostuu pitkälti mepeistä, jotka tulevat noin 200 eri puolueesta ympäri Eurooppaa. Euroopan parlamentissa nämä 200 eri puolueesta lähtöisin olevat mepit ryhmittyvät poliittisiin ryhmiin, joita on alle kymmenen. Asetelma on haastava, mutta samalla ainutlaatuinen. (Helin & Nurminen, 2017, 21.)

Toinen merkittävä ero, joka on Euroopan parlamentilla ja Suomen eduskunnalla on se, että Euroopan parlamentissa mepit työstävät useita isoja kokonaisuuksia samanaikaisesti. Suomalaiset europarlamentaarikot korostavat oman tiimin merkitystä työssään. Usein europarlamentaarikon tiimistä jokaisella jäsenellä on

oma vastuualueensa tietyistä poliittisista teemoista ja näin ollen he vastaavat kunkin kokonaisuuden työstämisestä yhdessä mepin kanssa.

“No parlamentin työskentely eroaa eduskunnan työstä ennen kaikkea siinä, että me olemme aika monessa asiassa samanaikaisesti kiinni. Ongelma ratkeaa sillä, että mun avustajilla on paljon paremmat mahdollisuudet olla asioiden päällä, joten he toimii aika itsenäisesti ja paljon itsenäisemmin kuin avustajat eduskunnassa.” (Torvalds, 2020)

Satu Helinin ja Pekka Nurmisen sanoin ”avustajat ovat meppien silmät ja korvat ja usein myös heidän suunsa ja kynänsä.” Avustajilla on siis merkittävä rooli meppien arjessa ja onnistuneella yhteistyöllä mepin ja avustajien välillä voidaan kasvattaa mepin vaikutusmahdollisuuksia. (Helin & Nurminen, 2017, 174.)

Kolmanneksi haastateltavat mainitsivat eroina sen, että hallitus vastaan oppositio asetelma puuttuu Euroopan parlamentista ja tämä vaikuttaa hyvin paljon ilmapiiriin ja toimintaan. Monet haastateltavat olivat sitä mieltä, että asetelman puuttuminen on hyvä asia, ja se mahdollistaa paremmin yhdessä toimimisen.

“Euroopan parlamentissa ei ole hallitus/oppositio vastakkainasettelua, mikä Suomessa leimaa toimintaa.” (Katainen, 2020)

“Euroopan parlamentti voi tehdä todella paljon muutoksia komission esityksiin, koska se järjestelmä ei oo samalla tavalla parlamentaarinen, et komissio ei kuitenkaan oo mikään enemmistöhallitus suoranaisesti.” (Hautala, 2020)

Neljäs merkittävä ero eduskunnan ja Euroopan parlamentin välillä liittyy lainsäädäntöön. Eduskunnassa kansanedustajat keskittyvät pitkälti lainsäädäntöön, kun taas Euroopan parlamentissa painopiste on pääosin mietinnöissä ja strategioiden tekemisessä, jolloin varsinainen lainsäädäntö jää vähemmälle.

“Kansallisessa parlamentissa tehdään konkreettista lainsäädäntöä. EU:ssa kysymys on siitä, että siellä tehdään mietintöjä ja strategisia linjauksia. EP tekee näitä strategisia linjauksia ja muita kevyempiä linjauksia, ja niiden osuus on paljon suurempi suhteessa imperatiiviseen lainsäädäntöön eli asetusten tai direktiivien tekemiseen. Suomessa kansanedustajan lähes kaikki aika menee kansallisessa lainsäädännössä.” (Pekkarinen, 2020)

Viides ero koskee asiantuntijoiden kuulemista. Euroopan parlamentissa asiantuntijoita ehditään kuulla hyvin harvoin, ainakaan siinä mittakaavassa, mitä

Suomen eduskunnassa. Valiokuntien työtä pystyy kuitenkin seuraamaan Euroopan parlamentissa paremmin, koska lähes kaikki mietinnöt ja kokoukset ovat julkisia. Tästä seuraa se, että esimerkiksi lobbareilla on halutessaan mahdollisuus olla yhteydessä ja pyrkiä vaikuttamaan asiakokonaisuutta koordinoivaan europarlamentaarikkoon.

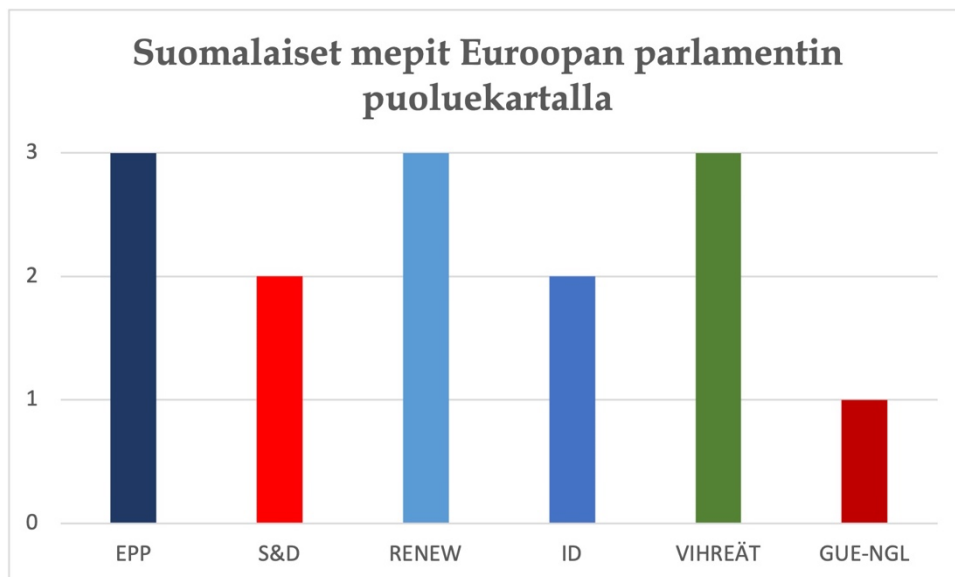
”Suomessa, kun lakia säädetään, niin valiokuntatyöskentelyssä voidaan kuunnella vuosikausia satoja asiantuntijoita. Brysselissä ei oo laisinkaan tällainen juttu, että täällä kuunnellaan hyvin harvoja asiantuntijoita itse kokouksissa, vaan eri organisaatiot tekee vaikutustyötä lobbaamalla.”
(Pekkarinen, 2020)

Aiemmin mainitsemani poliitikon narratiivi on helposti havaittavissa suomalaisten europarlamentaarikoiden kommentteissa, kun he vertaavat Euroopan parlamentin ja Suomen eduskunnan poliittista toimintakulttuuria. Vastauksista heijastuu kokemus ja tietotaito molempien instituutioiden toiminnasta.

6.1 Poliittiset ryhmät

Euroopan parlamentin ja eduskunnan poliittisen toimintakulttuurin erojen läpikäymisen jälkeen siirryn käsittelemään Euroopan parlamentin poliittisia ryhmiä, joilla on merkittävä rooli Euroopan parlamentin toiminnassa (Kantola & Rolandsen Agustin, 2019, 768). Poliittisissa ryhmissä on valtavasti eroja ja niissä suhtaudutaan esimerkiksi sukupuolten tasa-arvoon hyvin eri tavalla. Johanna Kantolan ja Lise Rolandsen Agustin tekemän tutkimuksen mukaan sukupuoli muovaa edelleen hyvin vahvasti europarlamentaarikoiden puoluryhmissä tekemää työtä. (Kantola & Rolandsen Agustin, 2019, 769.) Euroopan parlamentissa toimii tällä hetkellä 7 poliittista ryhmää; (1) Euroopan kansanpuolueen ryhmä (EPP), joka on ollut parlamentin suurin ryhmä reilun parinkymmenen vuoden ajan. Ryhmä on keskustaoikeistolainen ainakin oman luonnehdintansa mukaan ja sen tavoitteena on demokraattinen ja kilpailukykyisempi Eurooppa. Suomalaisista puolueista Kokoomuksen edustajat kuuluvat tähän ryhmään. (Helin & Nurminen, 2017, 81–83; EPP-verkkosivut, 2021.), (2) Euroopan parlamentin sosialistien ja demokraattien ryhmä (S&D), joka on integraatiomyönteinen ja hieman perinteisempi vasemmistoryhmä kuin Suomen demarit. Suomalaisista puolueista Sosiaalidemokraattien edustajat kuuluvat tähän ryhmään. (Helin & Nurminen, 2017, 81–83.), (3) Renew Europe Group (Renew), joka on EU-myönteinen ja tulevaisuuteen vahvasti katsova ryhmä, jolle tärkeitä teemoja ovat kestävä ratkaisut ja demokratia. Suomalaisista puolueista Keskustan ja RKP:n edustajat kuuluvat tähän ryhmään. (Renew-ryhmän verkkosivut, 2021.), (4) Euroopan vapaa allianssi -ryhmä (Vihreät/EVA), joka on EU-myönteinen sekä tiivis ryhmä. Ympäristöpolitiikka sekä ihmisoikeudet ovat toiminnan keskiössä. Suomalaisista puolueista Vihreät kuuluvat

tähän ryhmään. (Helin & Nurminen, 2017, 81–83.), (5) Identiteetti ja demokratia -ryhmä (ID), joka on Euroopan parlamentin neljänneksi suurin ryhmä ja se pyrkii laittoman maahanmuuton torjumiseen, talouden kasvuun ja turvallisuuden lisäämiseen. Suomalaisista puolueista Perussuomalaisten edustajat kuuluvat tähän ryhmään. (ID-ryhmän verkkosivut, 2021.), (6) Euroopan konservatiivit ja reformistit (EKR), joka pitää tärkeänä, että EU käyttää veronmaksajien rahoja järkevästi ja kunnioittaa sen jäsenmaiden hallintojen itsenäisyyttä. Tällä hetkellä ryhmällä ei ole suomalaisia jäseniä. (EKR-ryhmän verkkosivut, 2021.), sekä (7) Euroopan parlamentin vasemmistoryhmä GUE-NGL, joka koostuu maltillisesta vihervasemmistosta sekä perinteisistä kommunisteista. Ryhmälle tärkeitä ovat ihmisoikeudet, ympäristö ja rauha. Suomalaisista puolueista ryhmään kuuluvat Vasemmistoliiton edustajat. (GUE-NGL-ryhmän verkkosivut, 2021.) Alla olevasta taulukosta näkyy mihin ryhmiin suomalaiset mepit sijoittuvat (Euroopan parlamentti B).

EPP: Virkkunen, Pietikäinen & Sarvamaa
S&D: Kumpula-Natri & Heinäluoma
RENEW: Katainen, Pekkarinen & Torvalds
ID: Huhtasaari & Hakkarainen
VIHREÄT: Hautala, Alametsä & Niinistö
GUE-NGL: Modig

TAULUKKO 1

Tiedot: Euroopan parlamentti B. Kuvio: Emilia Peikola

Haastatteluissa kysyin suomalaisilta mepeiltä, miten sukupuolten tasa-arvoon suhtaudutaan omassa poliittisessa ryhmässä. Vastausten kirjo oli laaja, mutta mepit olivat silti samassa linjassa samaan poliittiseen ryhmään kuuluvien kollegoiden kanssa. Vasemmistoryhmien on perinteisesti katsottu suhtautuvan sukupuolten tasa-arvoon oikeistoryhmiä paremmin ja tämä jako pätee myös Euroopan parlamentissa (Kantola & Rolandsen Agustin, 2019, 769). Haastatteluiden perusteella edellä mainittu jako pitää paikkansa myös haastateltavien mielestä. Vihreiden, S&D:n ja Renew -ryhmien sisällä näytetään olevan hyvin pitkälti yksimielisiä sukupuolten tasa-arvoon liittyvissä kysymyksissä, kun taas EPP-ryhmän sisällä mielipide-erot sukupuolten tasa-arvosta (*gender tai gender mainstreaming*) ovat suuremmat.

Ensin käydään läpi ne Euroopan parlamentin poliittiset ryhmät, joissa sukupuolten tasa-arvoon liittyvät teemat otetaan hyvin huomioon ja niihin suhtaudutaan pääosin yksimielisesti. Vihreiden ryhmään Euroopan parlamentissa kuuluvat Alviina Alametsä ja Heidi Hautala toteavat molemmat, että Vihreiden poliittisessa ryhmässä ollaan hyvin pitkälti yksimielisiä asioista ja se helpottaa työtä huomattavasti.

“Meidän vihreä ryhmä, joka on tavallaan aika spesiaali, että meillä on aika samanlaiset näkemykset. On jotenkin hienoa, että siellä on kaikkialta Euroopasta vihreitä meppejä ja se on jotenkin ollut yllättävän voimauttavaa.” (Alametsä, 2020)

“Vihreissä on tosi suuri yksimielisyys näistä tasa-arvon asioista ja se näkyy äänestyksissä.” (Hautala, 2020)

Se, että tietyissä ryhmissä ollaan samaa mieltä asioista, kertoo pitkälti siitä, että samanlaiset ihmiset hakeutuvat toistensa seuraan ja yhteiset intressit sekä arvot jaetaan monissa asioissa. Sirpa Pietikäinenkin toteaa haastattelussa, että useasti samankaltaiset ihmiset löytävät toisensa, mikä helpottaa työskentelyä. Poliittisten ryhmien sisällä on toki myös erimielisyyksiä ja näin ollen ryhmien sisältä etsitään ne edustajat, joiden ajatukset menevät parhaiten omien ajatusten kanssa yhteen. Usein yksityiskohdista saatetaan olla eri mieltä, mutta silti iso kuva on sama. Ei ole sinänsä mitenkään ihmeellistä, että samoja intressejä ja samanlaisen aatemaailman omaavat ihmiset ajautuvat toistensa seuraan. Näin on tapahtunut jo vuosisatojen ajan, ja Tuula Juvonen toteaaakin, että esimerkiksi naiset ovat jo yli sadan vuoden ajan kokoontuneet yhteen ajamaan heille tärkeitä asioita, vaikka heihin on kohdistettu kielteisiä asenteita (Juvonen, 2019, 257).

Isoissa poliittisissa puolueissa Pohjoismaista tulevat mepit tekevät toistensa kanssa paljon yhteistyötä, koska yhteinen arvopohja koetaan helpoksi lähtökohdaksi yhteistyölle. Renew -ryhmää edustavien suomalaisten meppien Mauri Pekkarisen, Elsi Kataisen ja Nils Torvaldsin mukaan ryhmä on kohtalaisen tasa-arvoinen ja sukupuolten tasa-arvoa koskevissa asioissa yksimielinen. Renew-ryhmässä pyritään haastateltavien mukaan pitämään huolta siitä, että sukupuolten tasa-arvo toteutuu, kun esimerkiksi nimetään edustajia erilaisiin yhteyksiin. Vasemmisto-ryhmää GUE-NGL:llä edustava Silvia Modig toteaa myös, että hänen ryhmänsä on todella tarkka sen suhteen, että sukupuolten tasa-arvo toteutuu nimityksissä. Vasemmisto-ryhmässä Modigin mukaan korostuvat kiintiöidyt tasa-arvo näkemykset. Joillakin Euroopan parlamentin poliittisilla ryhmillä on omat kiintiöt ja säännöt, joiden avulla voidaan varmistaa sukupuolten tasavertainen edustus (Kantola & Rolandsen Agustin, 2019, 779).

“Tasa-arvokysymyksissä me ollaan aika tiukkoja ja me olemme pitäneet kiinni siitä, että kun nimetään edustajia erilaisiin yhteyksiin, niin

sukupuolet on tasa-arvoisesti edustettuina. Helmasynti on jo pitkään ollut nähtävillä, että kovan politiikan puolella, puhutaan taloudesta ja oikeudesta, niin työryhmässä on ollut vain miehiä ja sen takia ollaan haluttu olla tiukkoja, ettei tällaista tilannetta saisi tulla.” (Torvalds, 2020)

“Meidän ryhmässämme tosi tärkeitä on sellaiset kiintiöidyt tasa-arvonäkemykset, et meillä ei tulisi kuuloonkaan, että meillä olisi mies puheenjohtajana ja varapuheenjohtajana.” (Modig, 2020)

Vihreiden, Renew-ryhmän sekä GUE-NGL -ryhmän suhtautuminen sukupuolten tasa-arvoon vaikuttaa olevan hyvin pitkälti yksimielistä. Euroopan parlamentissa on kuitenkin ryhmiä, joiden sisällä on suurempaa hajontaa sukupuolten tasa-arvoon liittyvissä teemoissa. Yksi esimerkki tällaisesta ryhmästä on EPP-ryhmä, joka vaikuttaa olevan ainakin osittain vastakohta edellä mainituille poliittisille ryhmille. EPP-ryhmään kuuluvat Henna Virkkunen ja Sirpa Pietikäinen sanovat, että hajonta oman ryhmän sisällä on todella suurta. Pietikäisen ja Virkkusen mukaan noin puolet EPP:n mepeistä on edistyksellisiä tasa-arvokysymyksissä, kun taas toinen puoli on hyvin vanhoillinen. Mielenkiintoista on kuitenkin se, että haastateltavien mukaan jakautuminen edistyksellisiin ja vanhoillisiin edustajiin ei tapahdu selkeästi Itä-Länsi jaolla, vaan esimerkiksi puolalaiset mepit ovat Pietikäisen mukaan usein vastoin oletuksia hyvinkin edistyksellisiä tasa-arvoa koskevissa keskusteluissa, kun taas osa saksalaisista mepeistä on hyvin konservatiivisia ja lujasti kiinni vanhassa. Saksalaisten EPP:tä edustavien meppien vahva konservatiivisuus ja sukupuolten tasa-arvon vastustus saattaa tulla monelle yllätyksenä, koska esimerkiksi Saksan kristillisdemokraattisen unionin, joka on usean EPP:hen kuuluvan saksalaisen mepin kotipuolue, puheenjohtajana toimi 18 vuoden ajan Angela Merkel ja tämän jälkeen pari vuotta Annegret Kramp-Karrenbauer. Puolueen julkisuuskuva vaikuttaa tasa-arvoiselta, koska johdossa on ollut sekä naisia että miehiä. Toki se, kuka johtaa puoluetta ei kerro välttämättä koko totuutta siitä, millainen puolue on sisältä ja miten siellä suhtaudutaan sukupuolten tasa-arvoon.

“Meidän ryhmä (EPP) ei oo mitenkään edistyksellinen sukupuolen tasa-arvoon liittyvissä asioissa, et se täytyy todeta” (Virkkunen, 2020)

“Aina vähän vaalikausittain vaihtelee ja vois sanoa, että puolet on hyvin edistyksellisiä näissä tasa-arvoon liittyvissä kysymyksissä sekä miehissä, että naisissa” (Pietikäinen, 2021)

Kantolan ja Rolandsen Agustin tekemän tutkimuksen mukaan Vihreiden sekä GUE-NGL -ryhmän jäsenistössä, johtotasolla ja koordinaattoreissa on vahvat sukupuolten tasa-arvoprofiilit, kun taas esimerkiksi EPP:n ECR:n tasa-arvoprofiilit ovat heikot (Kantola & Rolandsen Agustin, 2019, 771). Edellä mainittujen poliittisten ryhmien

lisäksi suomalaisia meppejä istuu S&D -ryhmässä sekä ID-ryhmässä. Näistä ryhmistä haastatteluun osallistui ainoastaan S&D -ryhmää edustava Miapetra Kumpula-Natri, ja hänen kanssaan en tiukasta aikataulusta johtuen ehtinyt käymään läpi ryhmän suhtautumista sukupuolten tasa-arvoon.

7 SUKUPUOLI JA EUROOPAN PARLAMENTTI

Tutkielman keskeisin kysymys on: onko sukupuolella väliä? Kysymyksen avulla pyrin hahmottamaan, millaiseen asemaan sukupuoli laittaa ihmiset poliittisella kentällä ja ennen kaikkea Euroopan parlamentissa. Kysymyksen ymmärtämiseksi on keskeistä hahmottaa, miten sukupuoli määritellään ja mitä sukupuolen käsitteeseen sisältyy sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Sukupuolta voidaan tarkastella esimerkiksi biologisena erilaisuutena tai vaihtoehtoisesti kulttuurisesti jaettujen sukupuolitettujen roolien kautta (Juvonen, 2016, 41). Tutkielmassa kulttuurisesti tuotetut sukupuolitettujen roolit sekä kulttuurin vaikutus sukupuolten tasa-arvoon ovat keskeisessä asemassa. Tässä luvussa tarkastelen tarkemmin sukupuolen käsitettä, eri kulttuurien ja iän merkitystä sekä suomalaisten europarlamentaarikoiden kohtaamaa seksuaalista häirintää.

Haastateltavat mepit (Member of the European Parliament) korostivat omissa vastauksissaan kulttuurin ja erilaisten taustojen vaikutusta Euroopan parlamentissa vallitseviin käsityksiin sukupuolesta ja sukupuolten tasa-arvosta. Tuula Juvosen mukaan ensivaikutelma vuorovaikutuskumppanin sukupuolesta on oleellisessa roolissa, koska usein ensivaikutelman jälkeen ihminen tulkitsee lähes automaattisesti kaiken ensivaikutelman perusteella muodostetun sukupuolen valossa (Juvonen, 2016, 43). Tuula Juvosen toteaa myös, että sukupuoliin kohdistuvat stereotyyppit ovat yhteiskunnassa vahvasti läsnä, ja ne omaksutaan usein jo nuorella iällä (Juvonen, 2016, 41). Usein sukupuoleen liittyvät stereotyyppit, asenteet ja mielikuvat eivät ole kovin helposti muokattavissa, sillä nämä toimintaamme ohjaavat asenteet ja mielikuvat ovat lähes poikkeuksetta tiedostamattomia. (Husso, 2016, 79.) Stereotyyppit ja oletukset siitä, miten eri sukupuolten edustajien tulee toimia, ovat tutkielmani perusteella ainakin toisille mepeistä rasite, joka asettaa kaiken toiminnan tietyn linssin alle. Määritellessään itsensä, ihmisen usein odotetaan sijoittavan itsensä tiettyyn sukupuoleen. Tämä niin sanottu "totuus" sukupuolesta muodostaa tietynlaisen perustan, jonka päälle muut ihmiseen kohdistetut väittämät rakennetaan (Heinämaa, 2009, 11).

"Kyllähän naisilta ja miehiltä odotetaan erilaisia asioita meidän kulttuurissa, et kyl se (sukupuoli) vaikuttaa mun jokapäiväiseen elämään koko ajan, se että mä oon nainen ja se mitä multa odotetaan ja miten mun pitää käyttäytyä sen takia." (Virkkunen, 2020)

Edustaessamme tiettyä sukupuolta, meidät asetetaan tiettyyn muottiin, jonka sisällä meidän tulisi toimia. Muotin rikkominen ei ole helppoa ja Eila Rantosen mukaan, ihmiset tietoisesti sekä tahtomattaan edustavat omaa sukupuoltaan niin kotona kuin julkisesti, vaikka he olisivatkin halukkaita rikkomaan muotin (Rantonen, 2001, 60). Kysyin haastateltavilta suoraan, kokevatko he, että heidän omasta sukupuolestaan on ollut hyötyä tai haittaa Euroopan parlamentissa. Haastateltavista muutama sanoi suoraan, että sukupuoli on vaikuttanut selvästi heidän työhönsä, kun taas suurin osa oli sitä mieltä, että he ovat päässeet sukupuolestaan huolimatta tekemään haluamiaan asioita ja ennemmin asiantuntijuudella on ollut merkitystä heidän työssään. Haastatteluun osallistui kaksi miesmeppiä ja heistä toinen vastasi edellä mainittuun kysymykseen todeten, ettei ehkä ole varsinaisen ”kipeän” kokemuksen kannalta oikeaa sukupuolta, ja että naispuolisilla mepeillä voi olla kielteisempiä kokemuksia sukupuolen merkityksestä Euroopan parlamentissa.

Euroopan parlamentissa ei ole tehty sen tarkempia tutkimuksia siitä, miten eri sukupuolten edustajat kokevat sukupuolen vaikuttavan työhönsä. Olisi mielenkiintoista tietää, kertovatko naiset helpommin sukupuoleensa liittyvistä kielteisistä kokemuksista kuin miehet, tai onko tiettyyn maskuliinisuuden raamiin asetettujen miesten vaikeampi puhua kohtaamastaan vähättelystä tai seksuaalisesta häirinnästä, koska se saattaa asettaa heidät maskuliinisuudelle asetettujen oletusten kannalta huonoon valoon. Tasa-arvobarometrin 2017 mukaan ”naisista 38 prosenttia ja miehistä 17 prosenttia oli kokenut seksuaalista häirintää kahden viime vuoden aikana” (STM, 2017, 32). Tutkimusta ei ole tehty Euroopan parlamentin kontekstissa, mutta se antaa kuitenkin yleiskuvan työpaikoilla vallitsevista sukupuoleen liittyvistä haasteista, joita kohtaavat kaikki sukupuolet.

Euroopan parlamentti esitetään usein Euroopan unionin instituutioista vahvimmin sukupuolten tasa-arvoa toteuttavana instituutiona. On toki totta, että Euroopan parlamentti tekee töitä, jotta sukupuolten välinen tasa-arvo saavutettaisiin. Tilastollisesti nähdään, että naiset ovat selvästi aliedustettuina varsinkin politiikassa. Naisten osuus mepeistä kuitenkin kasvaa tasaisesti, ja vuosien 2014 ja 2019 vaalien välillä naisten osuus nousi 36,4 prosentista 40,40 prosenttiin. (Berthet & Kantola, 2020, 1.) Toki jäsenmaiden keskinäisessä edustuksessa on sukupuolten välillä suuriakin eroja. Vuoden 2019 eurovaalien jälkeen esimerkiksi Ruotsin mepeistä 55 prosenttia on naisia, kun taas Kyproksella ei ole yhtään naista meppinä (EIGE, 2020, 8).

7.1 Seksuaalinen häirintä ja vähättely

Vaikkakin Euroopan parlamenttia pidetään sukupuolten tasa-arvon kannalta hyvin edistyksellisenä instituutiona, taistelee se samojen ongelmien kanssa kuin lähes kaikki instituutiot. Valentine Berthet ja Johanna Kantola tutkivat vuonna 2020

julkaistussa artikkelissa Euroopan parlamentissa tapahtuvaa seksuaalista häirintää. Kirjoittajat toteavat artikkelissaan, että myös Euroopan parlamentin kaltaisissa instituutioissa esiintyy seksuaalista häirintää ja se on syvästi polarisoitunut ja poliittinen sukupuolikysymys (Berthet & Kantola, 2020, 22). Seksuaalista häirintää kokevat eri sukupuolten edustajat, mutta useimmiten se kohdistuu naisiin, kuten myös Euroopan parlamentissa. Raija Julkunen nostaa esille kirjassaan (2010), miten modernissa liberalismissa ihmisen ruumis on yksityinen, mutta samalla julkinen. Vaikka ruumiiseen ei saa koskea, niin kukaan ei kiellä katsomasta ja monet kokevat oikeudekseen myös kommentoinnin. (Julkunen, 2010, 187.) Seksuaalisen häirinnän muotoja voivat olla esimerkiksi asiattomat vartaloon liittyvät huomautukset, härskit ja vihjailevat puheet tai loukkaavat sukupuolta koskevat vitsit. Seksuaalisen häirinnän ei siis aina tarvitse olla perinteisessä muodossa olevaa ei-toivottua fyysistä lähentelyä, vaan häirintä voi esiintyä ja usein esiintyykin sanallisessa muodossa. (Niemi, 2020, 72.) Haastattelemani mepit kertoivat yllättävän avoimesti kokemuksistaan Euroopan parlamentissa työskentelystä. Suurin osa haastateltavista sanoi, ettei ollut kokenut seksuaalista häirintää, tai sitten he eivät vain maininneet asiasta. Seksuaalista häirintää useammin esille nousivat vähättely ja arvostuksen puute. Yksi haastateltavista kuitenkin totesi yllättyneensä, miten naisvihamielistä käytöstä hän oli kohdannut Euroopan parlamentissa.

“Yks neuvottelija ihan suoraan käytännössä puhu mulle tosi törkeitä ja soitti mulle puheluita yksityisesti, joissa se puhu kaikkea seksuaalisesti alentavaa ja sit ku mä en lähtenyt siihen mukaan, niin se alkoi sitten huutaa mulle, et te kaikki vihreät naiset ootte aina tollasia, et you little bitch ja tosi ilkeitä juttuja.” (Alametsä, 2020)

Haastateltavan kommentti ei ole ainut laatuaan, vaan monet Euroopan parlamentin työntekijät sukupuolestaan riippumatta ovat kertoneet tulleensa seksuaalisesti ahdistelluiksi. Vuonna 2017 käynnistyneen #MeToo -kampanjan myötä seksuaalisesta ahdistelusta alettiin puhua, ja yhä useammat (erityisesti) naiset kertoivat hashtagin avulla kokeneensa seksuaalista ahdistelua. Kampanjasta tuli todella laaja ja se levisi sosiaalisessa mediassa eri puolille maailmaa. #MeToo -kampanjasta inspiroituneena ryhmä Euroopan parlamentin työntekijöitä käynnisti #MeTooEP -kampanjan, jonka tarkoituksena oli nostaa esille se fakta, että myös Euroopan unionin kaltaisissa instituutioissa tapahtuu seksuaalista häirintää. Kampanjaan osallistui Euroopan parlamentin työntekijöitä harjoittelijoista europarlamentaarikoihin. (Berthet & Kantola, 2020, 6.) #MeTooEP -kampanjan myötä luotiin blogi, johon kerättiin anonymisti kokemuksia seksuaalisesta häirinnästä. Kokemuksiaan jakoivat sekä miehet että naiset. Blogissa julkaistut kokemukset ovat hyvin pysäyttäviä, sillä ne kertovat sen karun todellisuuden sukupuolten tasa-arvon todellisesta tilasta Euroopan parlamentissa. Seksuaalista häirintää tapahtuu Euroopan parlamentissa kaikilla sen tasoilla, eikä se keskity esimerkiksi tiettyyn ryhmään parlamentin sisällä.

Edellisessä luvussa käsiteltiin Euroopan parlamentin poliittisia ryhmiä ja todettiin, miten ryhmät koettiin osittain hyvinkin tasa-arvoisiksi. Miten ryhmien tasa-arvoisuus määrittyy, jos seksuaalista häirintää tapahtuu kuitenkin Euroopan parlamentin kaikilla tasoilla ja eri poliittisten ryhmien sisällä? #MeTooEP -kampanjan blogissa kokemuksiaan jakavat eri sukupuolten edustajat, jotka työskentelevät erilaisissa positioissa Euroopan parlamentissa. Kokemukset eivät siis koske pelkästään europarlamentaarikoita tai avustajia. Kokemus poliittisten ryhmien tasa-arvoisuudesta voisi olla hyvinkin erilainen, jos asiasta kysyttäisiin esimerkiksi avustajilta tai muulta henkilökunnalta europarlamentaarikoiden sijasta. On siis tärkeää ottaa huomioon, että tutkielmassa esitetyt argumentit ja päätelmät pohjautuvat pienen ryhmän kokemuksiin, eikä niitä siten voida yleistää koskemaan koko Euroopan parlamenttia.

Mielenkiintoista olisi tietää, miten ikä ja sukupuoli todellisuudessa korreloivat keskenään, kun mietitään todennäköisyyttä seksuaaliseen ahdisteluun tai osaamisen vähättelyyn. Haastatteluaineistosta näkee selvästi, että nuoremmat edustajat kokevat useammin seksuaalista häirintää ja vähättelyä tai ainakin he ovat valmiita puhumaan siitä julkisesti. Puhuessani nuoremmista edustajista, tarkoitan reilusti Euroopan parlamentin keski-ikä alapuolella olevia. Euroopan parlamentissa naismeppien keski-ikä on 50,6 ikävuotta ja miesten vastaavasti 52,1 ikävuotta (Kantola & Rolandsen Agustin, 2019, 799). Haastatteleistani mepeistä nuorin oli 28 vuotta ja vanhin 75-vuotias. Suurin osa haastateltavista oli iältään noin 50 ikävuoden paikkeilla, mikä menee hyvin yhteen Euroopan parlamentin yleisen keski-ikänsä kanssa. Suomalaisista mepeistä Alviina Alametsä ja Silvia Modig kertoivat muun muassa, miten heitä on usein luultu avustajiksi tai harjoittelijoiksi.

“Et onhan se enemmän kuin sääntö kuin poikkeus, et avustajaksi mua luullaan eikä mepiksi.” (Modig, 2020)

“Silloin kun mä alotin, niin mä en meinannu päästä sisälle ulkoasiainvaliokuntaan, et vartijat pysäytti mut, kun olin menossa meppien ovesta sisään. Mulla oli kulkukortti ja niillä oli tiedossa, että mä oon valiokunnan jäsen. Mulla oli siinä mukana yks vanhempi mies, joka oli kans uusi valiokunnan jäsen ja hän pääsi sisään ilman mitään ongelmaa. Et sit hänen piti tulla siihen todistamaan, et mä oon valiokunnan jäsen. Vartijat vaan yritti väittää siinä, että mä oon harjoittelija ja ne ei uskonut mua.” (Alametsä, 2020)

Silvia Modigin mukaan se, että hän on aina ollut enemmän poikatyttö, eikä hän ole pukeutunut sillä tavalla kuin keski-ikäisen naisen oletetaan pukeutuvan, on varmasti aiheuttanut hämmennystä ja ollut ainakin osittainen syy siihen, että häntä luullaan usein avustajaksi. Eri sukupuolten edustajia kohtaan asetetaan paljon

oletuksia muun muassa pukeutumisen suhteen. Myös tiettyyn asemaan yhdistetään tietynlainen pukeutuminen ja toiminta. Raija Julkunen huomauttaa, että "naisilla ja miehillä on omalle sukupuolelleen ominaiset tavat kävellä, istua, puhua, kommunikoida, pukeutua, kammata, meikata ja heittää palloa." (Julkunen, 2010, 187). Alametsän kommentissa näkyy selvästi nuoren iän ja sukupuolen yhdistelmän mukanaan tuomat haasteet. Vanhempi miespuolinen samassa tilanteessa oleva kollega otetaan vakavasti ja hänen uskotaan ensivilkkaisulta olevan meppi, kun taas nuori nainen joutuu perustelevaan ja vakuuttamaan olevansa europarlamentaarikko. Alviina Alametsä ei ole ainoa, jolle iän ja sukupuolen yhdistelmä on tuottanut haasteita. Henna Virkkunen kertoo, miten EU-uransa alkupuolella hän oli usein napit vastakkain vanhempien miespuolisten kollegoiden kanssa juuri sen takia, että häntä ei sukupuolen ja nuoren iän vuoksi meinattu uskoa.

"Kyl mä oon joidenkin miespuolisten kollegoiden kanssa ottanut kovin yhteen ekalla kaudella, kun mä koin, et he kohteli epäkohteliaasti tai mua ei kuunneltu sellaisissa asioissa, kun piti... Mä en halunnut hyväksyä, et mut vaan ohitettiin ja mulle saatettiin sanoa, et listen to me, you are younger than me tai jotain tämmöstä." (Virkkunen, 2020)

Virkkunen toteaa myös, ettei lähemmäs viisikymppisenä haluaisi enää olla samassa tilanteessa kuin kaksikymppisenä poliittisen uran alkupuolella. Iän ja sukupuolen yhdistelmä voi olla haasteellinen ja usein varsinkin politiikassa iän, sukupuolen ja osaamisen nähdään olevan tiiviisti yhdessä. Johanna Kantolan ja Lise Rolandsen Agustin (2019, 778) kirjoittaman artikkelin mukaan nuoret naismeppit kokevat vanhempiin meppeihin verrattuna erityisiä haasteita halutessaan tulla asiantuntijoiksi Suurin osa haastattemistani mepeistä sanoo, että sukupuoli ei ole vaikuttanut heidän toimintaansa Euroopan parlamentissa. Monet heistä silti myöntävät, että naisena on pitänyt tehdä hieman enemmän töitä vakuuttaakseen muut.

"...naisten pitää periaatteessa olla pätevämpiä ja niiden pitää tsemppata enemmän, jotta ne saa huomiota heidän näkemyksilleen." (Hautala, 2020)

"Asiaa joutuu vääntämään pikkaisen voimakkaammalla väännöllä saadakseen asian eteenpäin kuin joku toinen mieskollega." (Pietikäinen, 2021)

Pääosin suomalaiset meppit näkevät kuitenkin, että sukupuolta enemmän ovat merkinneet osaaminen ja kollegoilta saatu luottamus. Alviina Alametsä toteaa, että monelle ikä ei ole ongelma, jos on pätevä ja osaa asiansa. Hän kuitenkin huomauttaa,

että joillekin nuoren iän, sukupuolen (nainen) ja osaamisen yhdistelmä on itsessään ongelma.

“Olen saanut vastuullisia neuvottelutehtäviä alusta asti, enkä koe, että naiseudella olis ollut siinä merkitystä. Enemmänkin se, että on nähty, että tuo hoitaa homman ja pärjää. Luottamus muilta on tärkeää.”

(Katainen, 2020)

“Tahoille, joiden kanssa oon pääsääntöisesti toiminut, niin se että on nuori ei välttämättä ole ongelma, kunhan vaan osaa asiansa, mut sit on ihmisiä, joille se on kategorisesti ongelma.” (Alametsä, 2020)

Suomalaisten europarlamentaarikoiden kokemusten kautta on hyvä pohtia, mistä heidän kohtaamansa vähättely ja seksuaalinen häirintä voivat johtua. Simone de Beauvoir toteaa teoksessaan *Toinen sukupuoli*, että yhteiskuntaan ja ennen kaikkea kulttuuriimme on omaksuttu miehinen näkökulma, jonka mukaan nainen on aina Toinen (de Beauvoir, 2009/2011, 20). Miehisessä kulttuurissa nainen on aina objekti ja mies nähdään subjektina (Julkunen, 2010, 40). Omaksumamme kulttuurit ja sitä kautta opitut käsitykset esimerkiksi oikeasta ja väärästä ohjaavat toimintaamme vuorovaikutustilanteissa. Kulttuurilla on suuri vaikutus siihen, miten ihmiset näkevät saman ja eri sukupuolen edustajat tai miten he kohtelevat heitä. Euroopan parlamentissa kulttuurien kirjo on valtava, sillä edustajia on 27 jäsenmaasta. Kantola ja Berthet huomauttavat, että kulttuurien kirjo sekä jäsenvaltioiden erilaiset oikeusjärjestykset hankaloittavat yhteiseloja parlamentissa. Parlamentin jäsenillä voi olla esimerkiksi hyvin erilaiset käsitykset koskemattomuudesta ja se vaikuttaa varmasti Euroopan parlamentissa tapahtuvaan seksuaaliseen häirintään. (Kantola & Berthet, 2020, 5.) Haastatteluissa mepit mainitsivat usein erilaisten kulttuurien vaikutuksesta asenteisiin tai käyttäytymiseen Euroopan parlamentissa.

“Et sit jos sä tuut Itä-Euroopasta, tietyistä Etelä-Euroopan maista, niin niissä ne paikalliset parlamentitkin on tosi miesvaltaisia, ja se heijastuu toimintaan. Se, että mistä maista ja kulttuureista sen poliittisen ryhmän jäsenet on tulleet, niin vaikuttaa ehkä enemmän kuin se poliittinen aatesuunta” (Modig, 2020)

“Ehkä tässä sukupuolten tasa-arvossa ne kulttuuriset näkemykset sitten jonkun verran näkyy eri maiden välillä.” (Pekkarinen, 2020)

Kulttuuriin sisältyy myös uskonnon kautta tulleet opit sekä erilaiset käsityksen koskemattomuudesta. Seksuaalista häirintää perustellaan usein kulttuurisilla eroilla. Johanna Kantolan ja Valentine Berthetin tutkimuksessa seksuaalinen häirintä nähtiin yksityisenä ongelmana sekä kulttuurisena ongelmana. Keräämänsä haastatteluaineiston pohjalta he totesivat, että yhä useampi Euroopan parlamentissa

työskentelevä koki seksuaalisen häirinnän johtuvan kulttuurisista eroista. Vastuu siirrettiin Euroopan parlamentilta kulttuureihin, jotka ovat edustettuina parlamentissa. (Kantola & Berthet, 2020, 11–12.) Kulttuuri ja uskonto ovat hyvin vahvasti kytköksissä toisiinsa. Nils Torvalds nostaa haastattelussa esille sen, miten uskonnollinen tausta vaikuttaa vahvasti joidenkin jäsenmaiden edustajien ajatuksiin sukupuolten tasa-arvosta ja siihen liittyvistä teemoista.

“Meillä on poliittisessa ryhmässä myös hyvin toisenlaisia perinteitä ja ehkä Espanja on ihan hyvä esimerkki siitä. Espanja on katolinen maa, ja siellä näkyvät Francon ajan autoritaariset jäljet ja se on myös maa, jossa tällainen perinteinen machon rooli ei oo haudattu ihan kokonaan ja sitten kun tullaan kysymyksiin, jotka liittyy esimerkiksi naisen oikeuksiin päättää itse omasta kehostaan, niin erot näkyvät.” (Torvalds, 2020)

Elina Vuola toteaa, että joissain keskusteluissa naisten aseman ainoana ja pääasiallisena selittäjänä pidetään uskontoa. Uskonto ja siihen liittyvät perinteet nähdään usein myös naisten vapautumispyrkimysten esteinä. (Vuola, 2019,172.) Tärkeää on pitää mielessä, että uskonto ei ole koskaan irrallaan sitä ympäröivästä kulttuurista (Vuola, 2019 ,181). Seksuaaliseen häirintään ja asiattomaan käytökseen koitetaan Euroopan parlamentissa puuttua, mutta keinot ovat rajalliset. Mepeille on järjestetty koulutusta siitä, miten työpaikasta voidaan tehdä turvallinen ja miten seksuaalista häirintää voidaan estää tapahtumasta. Osallistujamäärät eivät kuitenkaan ole olleet kovinkaan suuria. Koulutusohjelman pilottivaiheessa 2018, vain 19 europarlamentaarikkoa osallistui koulutukseen. (EIGE, 2019, 13.) Euroopan parlamentin poliittista työtä ohjaa työjärjestys (Rules of Procedure), jossa on listattu muun muassa seuraamuksia epäasialliselle käytökselle. Seksuaaliseen häirintään ei kuitenkaan oteta työjärjestyksessä suoraan kantaa, joten työjärjestyksen avulla on mahdotonta osoittaa sanktioita Euroopan parlamentissa tapahtuvalle seksuaaliselle häirinnälle. (Kantola & Berthet, 2020, 5.) Kuudennen artiklan 2. momentissa sanotaan, että “jäsenten käyttäytymisen tulee ilmentää keskinäistä kunnioitusta, perustua Euroopan unionin keskeisissä asiakirjoissa määritettyihin arvoihin ja periaatteisiin ja kunnioittaa parlamentin arvokkuutta, eikä sen tule häiritä parlamentin toiminnan sujuvuutta eikä työrauhaa parlamentin rakennuksissa” (Palonen, 2014, 63). Artiklassa ei kuitenkaan sanota suoraan, mitä parlamentin arvokkuus tai toiminnan sujuvuus käytännössä tarkoittavat ja viitataan niillä seksuaalisen häirintään tai syrjintään. Euroopan parlamentti on perustanut myös kaksi valtavirtaistamisen verkostoa, joiden tarkoituksena on auttaa parlamenttia ja sen edustajia ottamaan sukupuolinäkökulmat huomioon valiokuntien työssä (Euroopan parlamentti C).

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tätä tutkimusta ja etenkin johtopäätöksiä lukiessa on hyvä pitää mielessä, että tutkimusaineisto koostuu pienestä joukosta haastateltavia ja heidän asemansa Euroopan parlamentissa on suhteellisen marginaalinen. Johtopäätöksiä ja pohdintaa ei siis voida yleistää koskemaan laajempaa ihmisryhmää tai europarlamentaarikoiden yleistä mielipidettä liittyen esimerkiksi sukupuolen merkitykseen Euroopan parlamentissa. Tässä johtopäätökset -luvussa kokoan yhteen aiemmin käsittelemäni teemat vaikuttamisesta sukupuolten tasa-arvoon. Käytän apuna vuoden 1998 gradua ja siinä tehtyjä päätelmiä hahmottaakseni parinkymmenen vuoden aikana tapahtuneen muutoksen suomalaisten europarlamentaarikoiden kokemuksissa. Vastaan tutkimuskysymykseen: mitä suomalaiset europarlamentaarikot ajattelevat Euroopan parlamentin poliittisesta toimintakulttuurista, vaikuttamisesta, sukupuolten tasa-arvon tilanteesta sekä sukupuolen merkityksestä europarlamentaarikkona toimimiseen. Lopussa pohdin mahdollisia jatkotutkimusaiheita.

Vuoden 1998 graduun haastatellut europarlamentaarikot kokivat yhtä edustajaa lukuun ottamatta omien vaikutusmahdollisuuksiensa olevan laajat. Myös näin reilut parikymmentä vuotta myöhemmin kokemus vaikutusmahdollisuuksista Euroopan parlamentissa on erittäin myönteinen. Suomalaiset europarlamentaarikot kokevat pystyneensä vaikuttamaan haluamiinsa asioihin. Toiset ovat saamastaan vaikutusvallasta jopa hieman yllättyneitä.

”Koen, että mä oon saanut kaiken, mitä mä toivoin ja mihin mä pyrin”
(Modig, 2020)

”Niin voi ehkä sanoa, että näin paljon vaikutusvaltaa mulla ei oo koskaan ollut” (Torvalds, 2020)

On mielenkiintoista huomata, että jo vuonna 1998, vain pari vuotta Suomen Euroopan unioniin liittymisen jälkeen kokemus vaikuttamismahdollisuuksista Euroopan parlamentissa oli positiivinen, vaikka todellista valtaa Euroopan parlamentilla oli tuolloin erittäin vähän. Vuonna 2009 voimaan tulleen Lissabonin perussopimuksen jälkeen Euroopan parlamentti sai merkittävästi lisää valtaa ja sen mahdollisuudet vaikuttaa kasvoivat. Enää ei voida todeta, ettei Euroopan parlamentissa käytettäisi oikeaa valtaa ja vaikutettaisi Euroopan tulevaisuuteen. Haastattelujen pohjalta voin todeta, että lähes kaikki suomalaiset europarlamentaarikot ovat päässeet haluamiinsa valiokuntiin sekä positiioihin niin omassa poliittisessa ryhmässään kuin valiokunnissa. Suomalaiset ovat pienestä edustajamäärästään (13) huolimatta saaneet vuosien varrella merkittäviä positiioita Euroopan parlamentissa. Votewatch-järjestön vuonna 2019 julkaistun tutkimuksen

mukaan suomalaisen meppiryhmän jäsenet saivat eniten raportöörin (esittelijän) tehtäviä suhteessa valtuuskunnan kokoon (VoteWatch, 2019). Vaikutusvallan läsnäolon ovat suomalaiset europarlamentaarikot huomanneet myös itse.

Kokemuksella politiikasta ja työelämästä nähtiin olevan suuri vaikutus siihen, millaiseen positioon päätyy Euroopan parlamentissa. Koulutusta ja kielitaitoa pidettiin myös tärkeinä, mutta niiden painoarvon katsottiin silti olevan monessa suhteessa pienempi kuin aikaisemman kokemuksen ja kerrytetyn osaamisen. Sosiaaliset taidot sekä kyky verkostoitua ja ylläpitää verkostoja nähtiin myös tärkeinä ominaisuuksina europarlamentaarikolle. Kaudella 2019–2024 Suomea edustavilla europarlamentaarikoilla on lähes kaikilla useita vuosia kestänyt poliittinen ura takanaan ja se kuuluu haastatteluissa ja näkyy itsevarmana toimintana Euroopan parlamentissa. Monet vuonna 1998 Suomea edustaneet europarlamentaarikot olivat sitä mieltä, että Euroopan parlamentissa vallitsi senioriteettijärjestelmä, jonka mukaan arvostusta saivat eniten ne edustajat, joilla oli poliittista kokemusta ja parlamentaarista ikää. Suomalaisten europarlamentaarikoiden kokemukset parikymmentä vuotta myöhemmin eroavat tämän asian suhteen huomattavasti, sillä suurin osa haastattelemistani europarlamentaarikoista totesi, ettei tänä päivänä pelkkä aiempi kansallinen positio riitä takaamaan, että meppi saa hyvän, arvostetun ja vaikutusvaltaisen position Euroopan parlamentissa. Varmasti kuitenkin kokemus kansallisen tason politiikasta on avuksi ja sopeutuminen Euroopan parlamenttiin tapahtuu helpommin.

Vuoden 1998 gradussa puhutaan paljon siitä, miten naiset tarvitsevat politiikassa miehiä enemmän tukiverkostoja, ja kuinka naiset saattavat kokea itseluottamuksen puutetta istuessaan päättävissä pöydissä (Olin & Vaisto, 1998, 48). Ajatus siitä, että naiset tuntevat itseluottamuksen puutetta juuri silloin, kun heillä on valta käsiensä ulottuvissa, tuntuu jollain tavalla vieraalta tänä päivänä, sillä itseluottamuksen puutteesta tai epävarmuudesta politiikassa puhutaan hyvin vähän. Itseluottamuksen puutetta tai epävarmuutta politiikassa ei mielestäni pidetä sukupuolikysymyksenä, vaan sen katsotaan koskettavan tasapuolisesti kaikkia sukupuolia. 2020-luvulla poliitikot ovat sukupuolestaan riippumatta lähes aina valmiita käyttämään valtaa, jos heillä on siihen mahdollisuus.

Suomalaiset mepit eivät pääsääntöisesti koe sukupuolen vaikuttavan mepin työhön sen suuremmin. Kuitenkin se, että haastateltavat kokevat, että naisena pitää tehdä enemmän töitä vakuuttaakseen muut, kertoo selvästi siitä, että sukupuolella on jatkuvasti merkitystä, vaikka omaa sukupuolta ei itse kokisi haittana. Myös kerrotut kokemukset seksuaalisesta häirinnästä ja vähättelystä viestivät selkeästi siitä, että sukupuolten tasa-arvon saavuttamiseen on vielä pitkä matka Euroopan parlamentissa. Euroopan tasa-arvoinstituutin (EIGE) tekemän tutkimuksen mukaan nykyisellä vauhdilla sukupuolten tasa-arvon saavuttamiseen Euroopan unionissa kuluisi vielä vähintäänkin 60 vuotta (EIGE, 2020, 11).

Olinin ja Vaiston gradussa (1998, 112) kirjoitettiin näin: "Naisten varovaisista vastauksista voisi päätellä myös sen, että he eivät selvästikään olleet pysähtyneet miettimään omaa naiseuttaan ja sen merkitystä julkisen alueella toimimisessa." Kirjoittajat totesivat syyn siihen, etteivät naiset olleet pohtineet naiseuttaan ja sen merkitystä, olevan mahdollisesti se, että tiedostamisen kautta naiseus asetettaisiin päällimmäiseksi ja sitä kautta se tekisi naisista entistä haavoittuvaisempia (Olin & Vaisto, 1998, 112). Vuonna 2020 toteutetuissa haastatteluissa naiset puhuivat avoimesti omista kokemuksistaan, ja he olivat selvästi pohtineet naiseuden merkitystä omaan uraansa. Naiseuden tiedostamista ei pidetty uhkana, vaan tiedostaminen nähtiin ennemminkin keinona taistella kaikkia naisille osoitettuja oletuksia ja malleja vastaan. Viimeisen parinkymmenen vuoden aikana käsitys sukupuolesta on muuttunut huomattavasti ja yleisessä keskustelussa pyritään pääsemään eroon mies vs. nainen asetelmasta. Keskustelu sukupuolesta ja sen merkityksestä on levinnyt päiväkoteihin, kouluihin ja työpaikoille. Pari kuukautta tekemiäni haastatteluiden jälkeen useat suomalaiset uutismediat uutisoivat suomalaisten naismeppien Euroopan parlamentissa kokemasta seksuaalisesta häirinnästä, vähättelystä ja syrjinnästä. Aiheesta ei enää vaiettu, vaan se nostettiin julkiseen keskusteluun. Tämän tutkielman otsikossa kysytään, onko sukupuolella väliä. Oman tulkintani mukaan sukupuolella on vielä 2020-luvulla väliä ja se vaikuttaa toimintaamme. Merkittävä ero vuoteen 1998 verrattuna on kuitenkin mielestäni se, että 2020-luvulla tiedostamme entistä paremmin sukupuolen moninaisuuden ja moninaisuuden tarjoamat mahdollisuudet, emmekä pelkää pitää meteliä sukupuoleen liittyvistä asioista.

Suomalaisten meppien kokemukset sukupuolen vaikutuksesta mepin työhön eroavat hyvin paljon tutkimuksesta, jonka Hilary Footitt toteutti vuonna 2002. Tutkimuksessa 75 prosenttia haastateltavista mepeistä totesi, että naisena oleminen on vaikuttanut heidän työhönsä europarlamentaarikkona. (Footitt, 2002, 54.) Johtuvatko suomalaisten europarlamentaarikoiden yleisestä kokemuksesta poikkeavat kokemukset mahdollisesti siitä, että suomalaisilla on vahva ajatus, että sukupuoli ei ole tekijä ihmisen pätevydessä? Nina Olinin ja Milla Vaiston gradussaan tekemät havainnot ovat hyvin pitkälti samassa linjassa omien havaintojeni kanssa. Vuoden 1998 gradussa todettiin, että "Omassa työskentelyssään naiset eivät kokeneet sukupuoltaan esteeksi tai taakaksi, vaikka he myönsivätkin sukupuolen vaikuttavan joissakin tilanteissa." (Olin & Vaisto, 1998, 122). Vuonna 2020 haastateltujen suomalaisten europarlamentaarikoiden kommentit olivat sukupuolen vaikutuksesta puhuttaessa hyvin samanlaiset kuin vuoden 1998 gradua varten tehdyissä haastatteluissa. Tutkimukseni pohjalta eniten sukupuoleen liittyviä haasteita näyttää olevan nuoremmilla europarlamentaarikoilla. Tilanteeseen vaikuttaa varmasti merkittävästi sukupuolen lisäksi myös nuori ikä ja sen mukanaan tuoma mielikuva poliittisen osaamisen sekä kokemuksen puutteesta. Suomalaiset

naiseuroparlamentaarikot tiedostavat oman sukupuolensa mukanaan tuomat haasteet poliittisella uralla, mutta he eivät anna niiden vaikuttaa, ja tarvittaessa he osaavat taistella vastaan. Gradua varten haastatellut suomalaiset mieseuroparlamentaarikot tiedostavat myös sukupuolen mahdolliset vaikutukset meppinä toimimiseen. Myös se, että naiset saattavat kokea sukupuolensa vuoksi enemmän haasteita työssään, nousee esille haastatteluissa. Haastateltavat nostivat myös esille mepeille tarjotun sukupuolten tasa-arvoon liittyvän koulutuksen, ja sen tärkeyden asenteiden sekä toiminnan muuttamiseksi.

Suurimpien poliittisten ryhmien sisäinen hierarkia ja suhtautuminen esimerkiksi sukupuolten tasa-arvoa koskeviin asioihin vaikuttaa pysyneen suhteellisen samassa linjassa kuin vuonna 1998. Toki tässä täytyy ottaa huomioon se, että osa poliittisista ryhmistä on muuttanut nimeään, osa ryhmistä on hajonnut, ja uusia ryhmiä on perustettu viimeisten parinkymmenen vuoden aikana. Poliittisten ryhmien osalta vertailu vuosien 1998 ja 2020 välillä ei siis aivan onnistu, mutta voidaan kuitenkin todeta, että ryhmät erosivat ja eroavat yhä edelleen toisistaan merkittävästi niin ideologian kuin sukupuolten tasa-arvoon suhtautumisen suhteen.

Ennen siirtymistä jatkotutkimusaiheiden pohtimiseen, haluan vielä tarkastella sukupuolikysymystä ja sen merkitystä 2020-luvun maailmassa hieman tarkemmin. Tasa-arvokysymykset ja sukupuolen vaikutus ovat tänä päivänä useasti mukana julkisessa keskustelussa. Sukupuoleen kohdistuvaa vihapuhetta sekä seksuaalista häirintää vastustetaan, mutta silti esimerkiksi Suomen naishallitus on kokenut erittäin paljon vähättelyä, häirintää ja vihapuhetta eri medioissa. Naisten osuuden kasvaessa Euroopan unionin toimielimissä, on mielenkiintoista pohtia, kohtaavatko naiset tulevaisuudessa vastaavanlaista Suomen naishallitusta kohtaan esitettyä vihapuhetta kansainvälisessä mediassa tai kohdellaanko heitä eri tavalla ainoastaan sen vuoksi, että he ovat naisia. Huhtikuussa 2021 uutisoitiin, miten Euroopan komission puheenjohtaja Ursula von der Leyen jäi ilman istuinta tapaamisessa Turkin presidentti Recep Tayyip Erdoganin ja Eurooppa-neuvoston puheenjohtajan Charles Michelin kanssa. Von der Leyen on kommentoinut tilanteen johtuneet luultavasti ainoastaan siitä, että hän oli nainen ilman pukua ja solmiota. (Birnbaum, 2021.) Toteuttamieni haastatteluiden perusteella suomalaiset europarlamentaarikot eivät ole kohdanneet sukupuoleen kohdistuvaa vihapuhetta Euroopan parlamentin toimintaan keskittyvissä medioissa.

Gradun lopussa kuuluu perinteisesti pohtia mahdollisia aiheita jatkotutkimukselle. Tätä tutkielmaa kirjoittaessani olen useaan otteeseen huomannut, miten suuressa roolissa europarlamentaarikoiden avustajat ovat kokonaiskuvassa. Olisikin siis erittäin mielenkiintoista laajentaa tässä gradussa käsiteltäviä teemoja koskemaan myös avustajia ja muuta henkilökuntaa Euroopan parlamentissa. Kontekstin laajentaminen koskemaan muitakin kuin vain suomalaisia europarlamentaarikoita olisi varmasti myös avartava ja tarpeellinen toimi. Kokemukset sukupuolen

merkityksestä ja esimerkiksi vallan sekä sukupuolen yhteydestä voisivat olla hyvinkin erilaiset, jos asiaa tarkasteltaisiin esimerkiksi avustajien näkökulmasta.

LÄHTEET

Haastattelut

Alametsä, Alviina, europarlamentaarikko. Zoom-haastattelu 2.11.2020, haastattelijana Emilia Peikola. Tallenne on kirjoittajan hallussa.

Hautala, Heidi, europarlamentaarikko. Zoom-haastattelu 6.11.2020, haastattelijana Emilia Peikola. Tallenne on kirjoittajan hallussa.

Katainen, Elsi, europarlamentaarikko. Zoom-haastattelu 2.11.2020, haastattelijana Emilia Peikola. Tallenne on kirjoittajan hallussa.

Kumpula-Natri, Miapetra, europarlamentaarikko. Zoom-haastattelu 26.10.2020, haastattelijana Emilia Peikola. Tallenne on kirjoittajan hallussa.

Modig, Silvia, europarlamentaarikko. Zoom-haastattelu 17.11.2020, haastattelijana Emilia Peikola. Tallenne on kirjoittajan hallussa.

Pekkarinen, Mauri, europarlamentaarikko. Zoom-haastattelu 16.11.2020, haastattelijana Emilia Peikola. Tallenne on kirjoittajan hallussa.

Pietikäinen, Sirpa, europarlamentaarikko. Zoom-haastattelu 19.1.2021, haastattelijana Emilia Peikola. Tallenne on kirjoittajan hallussa.

Torvalds, Nils, europarlamentaarikko. Zoom-haastattelu 10.11.2020, haastattelijana Emilia Peikola. Tallenne on kirjoittajan hallussa.

Virkkunen, Henna, europarlamentaarikko. Zoom-haastattelu 5.11.2020, haastattelijana Emilia Peikola. Tallenne on kirjoittajan hallussa.

Kirjallisuus

Arendt, Hanna. 1970. *On Violence*. London. Allen Lane.

de Beauvoir, Simone. 2009/2011. *Toinen sukupuoli*.

Butler, Judith. 2006/2008. *Hankala sukupuoli – Feminismi ja identiteetin kumous*. Gaudeamus. Helsinki.

Elomäki, Anna & Kantola, Johanna. 2020. *Tasa-arvopolitiikan suunnanmuutos Euroopan unionissa*. Teoksessa Kantola, Johanna, Koskinen Sandberg, Paula & Ylöstalo, Hanna (toim.) 2020. *Tasa-arvopolitiikan suunnanmuutoksia: Talouskriisistä tasa-arvon kriiseihin*. Gaudeamus. Helsinki. 29-42.

Footitt, Hilary. 2002. *Women, Europe and the New Languages of Politics*.

Heikkinen, L. T. Hannu. (2018), *Kerronnallinen tutkimus*. Teoksessa Valli, Raine (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2 – Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus. 145–160.

Heinämaa, Sara. 2009. *Aloitussanat*. Teoksessa de Beauvoir, Simone. 2009. Toinen sukupuoli. 9–25.

Helin, Satu & Nurminen, Pekka. 2017. *Euroopan parlamentti – Tietokirja*. Kustannusosakeyhtiö Teos. Helsinki.

Hyvärinen, Matti. (2017b) *Haastattelun maailma*. Teoksessa Hyvärinen, Matti. Nikander, Pirjo & Ruusuvoori, Johanna (toim.) Tutkimushaastattelun käsikirja. Tampere: Vastapaino. 9–38.

Hyvärinen, Matti. (2017), *Kertomushaastattelu*. Teoksessa Hyvärinen, Matti. Nikander, Pirjo & Ruusuvoori, Johanna (toim.) Tutkimushaastattelun käsikirja. Tampere: Vastapaino. 145–162.

Hyvärinen, Matti & Löyttyniemi, Varpu (2005), *Kerronnallinen haastattelu*. Teoksessa Ruusuvoori, Johanna & Tiittula, Liisa (toim.) Haastattelu: Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Tampere: Vastapaino. 189–222.

Hänninen, Reetta. (2018), *Narratiivisen tutkimuksen käytäntöjä*. Teoksessa Valli, Raine (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2 – Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus. 161–179.

Husso, Marita. 2016. *Sukupuoli ruumiillisena tapaisuutena ja elettyinä suhteena*. Teoksessa Husso, Marita & Heiskala, Risto (toim.) 2016. Sukupuolikysymys. Gaudeamus. Helsinki. 67–83.

Julkunen, Raija. 2010. *Sukupuolen järjestykset ja tasa-arvon paradoksit*. Vastapaino. Tampere.

Juvonen, Tuula. 2016. *Irtiottoja sukupuolen luonnollisuudesta*. Teoksessa Husso, Marita & Heiskala, Risto (toim.) 2016. Sukupuolikysymys. Gaudeamus. Helsinki. 30–50.

Juvonen, Tuula. 2019. *Naisaktiivisuuden muuttuvat ehdot*. Teoksessa Saresma, Tuija, Rossi, Leena-Maija & Juvonen, Tuula (toim.) 2019. Käsikirja sukupuoleen. Vastapaino. Tampere. 257–273.

Kantola, Johanna. 2010. *Gender and the European Union*. Palgrave Macmillan.

- Kantola, Johanna. 2019. *Sukupuoli ja valta*. Teoksessa Saresma, Tuija, Rossi, Leena-Maija & Juvonen, Tuula (toim.) 2019. Käsikirja sukupuoleen. Vastapaino. Tampere. 78–87.
- Kauppi, Niilo. 2014. *Demokratia, yhteiskunnalliset resurssit ja poliittinen valta*. Teoksessa Mykkänen, Juri & Paakkunainen, Kari (toim.) 2014. Johdatus Euroopan unionin politiikkaan. Hansaprint. Vaasa. 339–354.
- Niemi, Johanna. 2020. *Oikeudellisen ajattelun muutos: Onko tasa-arvo oikeudellistumassa*. Teoksessa Kantola, Johanna, Koskinen Sandberg, Paula & Ylöstalo, Hanna (toim.) 2020. Tasa-arvopolitiikan suunnanmuutoksia: Talouskriisistä tasa-arvon kriiseihin. Gaudeamus. Helsinki. 61–81.
- Olin, Nina & Vaisto, Milla. 1998. Pro gradu -tutkielma. *Suomalainen nainen eurooppalaisella areenalla - näkökulmia Euroopan parlamentin poliittiseen kulttuuriin*. Jyväskylän yliopisto.
- Palonen, Kari. 2014. *Parlamentarismien pelivarat Euroopan unionissa*. Teoksessa Mykkänen, Juri & Paakkunainen, Kari (toim.) 2014. Johdatus Euroopan unionin politiikkaan. Helsingin yliopiston Poliittikan ja talouden tutkimuksen laitos. Helsinki. 54–80.
- Rantonen, Eila. 2001. *Naiseus strategiana*. Teoksessa Nikunen, Minna, Gordon, Tuula, Kivimäki, Sanna & Pirinen, Riitta (toim.) 2001. Nainen /naisuus /naisellisuus. Tampere University Press. Tampere. 43–62.
- Rossi, Leena-Maija. 2019. *Sukupuoli ja seksuaalisuus, erosta eroihin*. Teoksessa Saresma, Tuija, Rossi, Leena-Maija & Juvonen, Tuula (toim.) 2019. Käsikirja sukupuoleen. Vastapaino. Tampere. 21–38.
- Satuli, Heli. 2019. *EU-perusteos*. Gaudeamus. Helsinki.
- Talvitie, Eveliina. 2013. *Keitäs tyttö kahvia: naisia politiikan portilla*. WSOY. Helsinki.
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2018) *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Van der Vleuten, Anna. 2019. *The European Parliament as a Constant Promoter of Gender Equality: Another European Myth?* Teoksessa Ahrens, Petra & Rolandsen Agustin, Lise. *Gendering the European Parliament: Structures, Politics, and Practices*.
- Vuola, Elina. 2019. *Feministinen uskonnontutkimus*. Teoksessa Saresma, Tuija, Rossi, Leena-Maija & Juvonen, Tuula (toim.) 2019. Käsikirja sukupuoleen. Vastapaino. Tampere. 170-182.
- Wrong, Dennis. 1988. *Power. Its forms, bases, and uses*. Basil Blackwell Publisher.

Verkkolähteet

- Acker, Joan. 1990. Hierarchies, Jobs, Bodies: A Theory of Gendered Organizations. *Gender and Society*. Volume 4. Number 2. pp. 139 – 158.
<http://www.csun.edu/~snk1966/J.%20Acker%20Hierarchies,%20Jobs,%20Bodies%20--%20A%20Theory%20of%20Gendered%20Organizations.pdf>
- Ahrens, Petra. 2016. *The committee on women's rights and gender equality in the European Parliament: taking advantage of institutional power play*. Parliamentary Affairs.
<https://academic-oup-com.ezproxy.jyu.fi/pa/article/69/4/778/2468913>
- Berthet, Valentine & Kantola, Johanna. 2020. *Gender, Violence, and Political Institutions: Struggles over Sexual Harassment in the European Parliament*. Social Politics.
<https://doi.org/10.1093/sp/jxaa015>
- Birnbaum, Michael. 2021. "Would this have happened if I had worn a suit and a tie?: E.U. president Ursula von der Leyen denounces sexism in "sofagate" incident. *The Washington Post*. luettu 28.4.2021. https://www.washingtonpost.com/world/europe/von-der-leyen-sexism/2021/04/26/5b2738dc-a6b1-11eb-a8a7-5f45ddcdf364_story.html
- EKR-ryhmän verkkosivut. *About us*. luettu 20.3.2021. <https://ecrgroup.eu/about>
- EIGE. 2019. *Gender equality in national parliaments across the EU and the European Parliament*. <https://eige.europa.eu/publications/gender-equality-national-parliaments-across-eu-and-european-parliament>
- EIGE. 2020. *Gender Equality Index 2020. Digitalisation and the future of work*. <https://eige.europa.eu/publications/gender-equality-index-2020-report>
- EPP-ryhmän verkkosivut. *About us*. luettu 20.3.2021.
<https://www.eppgroup.eu/about-us>
- Eurobarometri. 2019. *Heeding the call beyond the vote – A stronger parliament to listen to citizens voices*.
<https://www.europarl.europa.eu/pdf/eurobarometre/2019/parlemeter-2019-heeding-the-call-beyond-the-vote/report/en-report.pdf>
- Euroopan parlamentti A. *Töihin parlamenttiin*. luettu 25.1.2021.
<https://www.europarl.europa.eu/at-your-service/fi/work-with-us>
- Euroopan parlamentti B. *Euroopan parlamentin poliittiset ryhmät*. luettu 28.1.2021.
<https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/fi/organisation-and-rules/organisation/political-groups>
- Euroopan parlamentti C. *Naisten ja miesten tasa-arvo*. luettu 29.1.2021.
<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/fi/sheet/59/naisten-ja-miesten-tasa-arvo>

- Euroopan parlamentti D. *Valiokunnat*. luettu 31.1.2021.
<https://www.europarl.europa.eu/committees/fi/about/introduction>
- Euroopan parlamentti E. Focus. *EU-lobbaus valokeilassa*. luettu 27.1.2021.
<https://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+IM-PRESS+20080414FCS26495+0+DOC+PDF+V0//FI&language=FI>
- Euroopan parlamentti F. *Monikielisyys Euroopan parlamentissa*. luettu 25.1.2021.
<https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/fi/organisation-and-rules/multilingualism>
- Euroopan parlamentti G. *Euroopan parlamentin uusi istuntokausi: tilastoja ja tietoja*. 2019. luettu. 10.3.2021. <https://www.europarl.europa.eu/news/fi/headlines/eu-affairs/20190705STO56305/euroopan-parlamentin-uusi-istuntokausi-tilastoja-ja-tieto>
- Eurooppatiedotus. 2017. *Vaikuttaminen Euroopan parlamenttiin*. luettu 25.1.2021.
<https://eurooppatiedotus.fi/2017/04/24/vaikuttaminen-euroopan-parlamenttiin/>
- Euroopan unioni. 2020. Euroopan unionin historia. luettu 11.11.2020.
https://europa.eu/european-union/about-eu/history_fi
- GUE-NGL-ryhmän verkkosivut. *About the group*. luettu 20.3.2021.
<https://www.guengl.eu/about-the-group/>
- Freedman, Jane. 2002. *Women in the European Parliament*. Parliamentary Affairs.
<https://academic-oup-com.ezproxy.jyu.fi/pa/article/55/1/179/1472536>
- ID-ryhmän verkkosivut. *About us*. luettu 20.3.2021. <https://www.idgroup.eu/about>
- Kantola, Johanna & Rolandsen Agustin, Lise. 2019. *Gendering the Representative Work of the European Parliament: A political Analysis of Women MEPs Perceptions of Gender Equality in Party Groups*. JCMS 2019. Volume 57. Number 4. pp. 768-786.
<https://doi.org/10.1111/jcms.12885>
- #MeTooEP. *Testimonies of survivors of sexual violence*. luettu 25.1.2021.
<https://metooep.com/page/3/>
- Nordström, Laura. 2020. *Korona muutti EU-lobbausta, mutta sääntelyä tarvitaan*. Poliitikasta lehti. luettu 27.4.2021. <https://politiikasta.fi/korona-muutti-eu-lobbausta-mutta-saantelya-tarvitaan/>
- Renew-ryhmän verkkosivut. *About us*. luettu 20.3.2021.
<https://reneweuropesgroup.eu/en/about-us/>
- Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna (2006) *KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. luettu 12.2.2020 <https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/aineistosivu.html>

STM: Sosiaali- ja terveysministeriö. 2017. *Tasa-arvobarometri 2017*. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 8/2018. luettu 15.1.2021.
https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160920/STM_08_2018_Tasa-arvobarometri%202017_net.pdf?sequence=4&isAllowed=y

STM: Sosiaali- ja terveysministeriö. 2009. *Työ, perhe ja tasa-arvo*. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2009:55. luettu 15.1.2021.
https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/72752/selv09_55_tyo_perhe_tasa_arvo_verkko.pdf?sequence=1

Tietoarkisto. *Eurobarometrit*. Tampereen yliopisto. luettu 16.11.2020.
<https://www.fsd.tuni.fi/fi/aineistot/kansainvalisia-aineistosarjoja/eurobarometrit/>

Valtioneuvoston kanslia. *Työskentely Euroopan unionissa*. luettu 9.3.2021.
<https://vnk.fi/eu/tyopaikat>

VoteWatch. 2019. *Top 100 most influential EU Parliamentarians*. luettu 18.4.2021.
<https://www.votewatch.eu/blog/top-100-most-influential-eu-parliamentarians/>

LIITTEET

LIITE 1

MEP	JÄSENYYS	VARAJÄSENYYS	
Sirpa Pietikäinen	Talous- ja raha-asioiden valiokunta, Naisten oikeuksien ja sukupuolten tasa-arvon valiokunta	Ympäristön, kansanterveyden ja elintarvikkeiden turvallisuuden valiokunta, Veroasioita käsittelevä alivaliokunta	
Henna Virkkunen	Teollisuus-, tutkimus- ja energiavaliokunta, Liikenne- ja matkailuvaliokunta	Ulkoasiainvaliokunta, Tekoälyä digitaalisella aikakaudella käsittelevä erityisvaliokunta	
Petri Sarvamaa	Maatalouden ja maaseudun kehittämisen valiokunta	Budjettivaliokunta, Talousarvion valvontavaliokunta (pj.)	
Miapetra Kumpula-Natri	Teollisuus-, tutkimus ja energiavaliokunta	Kansainvälisen kaupan valiokunta, Perussopimus-, työjärjestys- ja toimielinasioiden valiokunta, Tekoälyä digitaalisella aikakaudella käsittelevä erityisvaliokunta (vpj.)	
Eero Heinäluoma	Budjettivaliokunta, Talous- ja raha-asioiden valiokunta	Veroasioita käsittelevä alivaliokunta	
Nils Torvalds	Budjettivaliokunta, Ympäristön, kansanterveyden ja elintarvikkeiden turvallisuuden valiokunta	Teollisuus-, tutkimus- ja energiavaliokunta	
Elsi Katainen	Maatalouden ja maaseudun kehittämisen valiokunta (vpj.), Liikenne- ja matkailuvaliokunta		
Mauri Pekkarinen	Teollisuus-, tutkimus- ja energiavaliokunta	Budjettivaliokunta, Aluekehitysvaliokunta	
Heidi Hautala	Kansainvälisen kaupan valiokunta, Ihmisoikeuksien alivaliokunta	Oikeudellisten asioiden valiokunta, Ulkomaista sekaantumista kaikkiin Euroopan unionin demokraattisiin prosesseihin ja siihen sisältyvää	

		disinformaatiota käsittelevä erityisvaliokunta	
Alviina Alametsä	Ulkoasiainvaliokunta, Turvallisuus- ja puolustuspolitiikan alivaliokunta	Kehitysvaliokunta, Liikenne- ja matkailuvaliokunta	
Ville Niinistö	Ympäristön, kansanterveyden ja elintarvikkeiden turvallisuuden valiokunta, Teollisuus-, tutkimus ja energiavalioikunta	Talous- ja raha-asioiden valiokunta	
Silvia Modig	Budjettivaliokunta, Ympäristön, kansanterveyden ja elintarvikkeiden turvallisuuden valiokunta	Naisten oikeuksien ja sukupuolten tasa-arvon valiokunta, Eläinten suojelua kuljetuksen aikana käsittelevä tutkintavalioikunta	
Laura Huhtasaari	Perussopimus-, työjärjestys- ja toimielinasioiden valiokunta	Ympäristön, kansanterveyden ja elintarvikkeiden turvallisuuden valiokunta, Kansalaisvapauksien sekä oikeus- ja sisäasioiden valiokunta	
Teuvo Hakkarainen	Ympäristön, kansanterveyden ja elintarvikkeiden turvallisuuden valiokunta	Maatalouden ja maaseudun kehittämisen valiokunta	